Lucía MONTORO MADARIAGA

EL CONFLICTE ENTRE ISRAEL I PALESTINA: ESPECIAL ATENCIÓ ALS ESDEVENIMENTS SUCCEÏTS DES D'OCTUBRE DE 2023

L'APLICABILITAT I EL COMPLIMENT DEL IV CONVENI DE GINEBRA DE 1949, RELATIU A LA PROTECCIÓ DE LES PERSONES CIVILS EN TEMPS DE GUERRA, I DEL PROTOCOL ADDICIONAL I DE 1977, RELATIU ALS CONFLICTES ARMATS INTERNACIONALS, A LA SITUACIÓ DE PALESTINA

TREBALL DE FI DE GRAU

Dirigit pel Dr. Antoni Pigrau Solé

Grau de Dret

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Tarragona

2024

Aquest TFG s'ha desenvolupat en la modalitat de (marcar l'opció que correspongui i completar)

- ■ Treball de Recerca

La recerca es presenta seguint les normes per a autors previstes a la Revista Española de Derecho Internacional (REDI)
https://www.revista-redi.es/redi/normaspublicacion

- □ Simulació de judici

- □ Dictamen/Informe

- □ APS

- □ TFG vinculat a pràctiques

RESUM.
El IV Conveni de Ginebra de 1949, relatiu a la protecció de les persones civils en temps de guerra, i el Protocol addicional I de 1977, relatiu als conflictes armats internacionals, en tant que tractats internacionals, només són aplicables als Estats que els hagin ratificat, per tant, el primer s'aplica tant a Israel com a Palestina i el segon només a aquesta última. Però, com algunes de les seves disposicions han estat adoptades com a dret consuetudinari, s'han convertit en directament aplicables a tots els subjectes de dret internacional, independentment de l'instrument jurídic del que s'hagin extret i de si aquest ha estat ratificat o no pel subjecte en qüestió, i, en conseqüència, són d'obligatori compliment per a les parts en conflicte durant la conducció d'hostilitats de caràcter internacional.

PARAULES CLAU.
Crims de guerra, conflicte armat de caràcter internacional, dret internacional consuetudinari, drets humans, Dret Internacional Humanitari (DIH), ocupació.

RESUMEN.
El IV Convenio de Ginebra de 1949, relativo a la protección de las personas civiles en tiempos de guerra, y el Protocolo adicional I de 1977, relativo a los conflictos armados internacionales, en tanto que tratados internacionales, solo son aplicables a los Estados que los hayan ratificado, por tanto, el primero se aplica tanto a Israel como a Palestina y el segundo solo a esta última. Pero, como algunas de sus disposiciones han sido adoptadas como derecho consuetudinario, se han convertido en directamente aplicables a todos los sujetos de derecho internacional, independientemente del instrumento jurídico del que se hayan extraído y de si éste ha sido ratificado o no por el sujeto en cuestión, y, en consecuencia, son de obligatorio cumplimiento para las partes en conflicto durante la conducción de hostilidades de carácter internacional.

PALABRAS CLAVE.
Crímenes de guerra, conflicto armado de carácter internacional, derecho internacional consuetudinario, derechos humanos, Derecho Internacional Humanitario (DIH), ocupación.

ABSTRACT.
The fourth Geneva Convention of 1949, relating to the protection of civilian persons in time of war, and the Additional Protocol I of 1977, relating to international armed conflicts, as international treaties, apply only to States that have ratified them, therefore the convention applies to both Israel and Palestine and the protocol only to the latter. But, as some of its provisions have been adopted as customary law, they have become directly applicable to all subjects of international law, regardless of the legal instrument from which they have been extracted and whether or not it has been ratified by the subject in question, and, consequently, are mandatory for the parties of the conflict during the conduct of hostilities of an international nature.

KEYWORDS.
War crimes, international armed conflict, customary international law, human rights, International Humanitarian Law (IHL), occupation.

ÍNDEX.

SIGLES I ABREVIATURES. 6

INTRODUCCIÓ. 7

I. MARC TEÒRIC. 8

1.1. EL DRET INTERNACIONAL HUMANITARI. 8

1.2. L'OCUPACIÓ EN EL DRET INTERNACIONAL HUMANITARI. 11

1.3. CREACIÓ DE FIGURES PER A LA SITUACIÓ DE PALESTINA. 15

1.3.1. L'Agència de les Nacions Unides per la població refugiada de Palestina a Orient Pròxim (UNRWA). 15

1.3.2. El Relator Especial sobre la situació dels drets humans en els territoris palestins ocupats des de 1967. 17

II. APLICABILITAT DEL IV CONVENI DE GINEBRA DE 1949, RELATIU A LA PROTECCIÓ DE LES PERSONES CIVILS EN TEMPS DE GUERRA, I DEL PROTOCOL ADDICIONAL I DE 1977, RELATIU ALS CONFLICTES ARMATS INTERNACIONALS, A LA SITUACIÓ DE PALESTINA. 18

2.1. L'ESTATUT DE ROMA I LA JURISDICCIÓ DE LA CORT PENAL INTERNACIONAL. 23

2.2. PRONUNCIAMENTS D'ALTRES FIGURES INTERNACIONALS SOBRE L'APLICABILITAT DEL IV CONVENI DE GINEBRA I DEL PROTOCOL ADDICIONAL I AL CONFLICTE ENTRE ISRAEL I PALESTINA. 27

2.3. L'APLICABILITAT DEL DRET INTERNACIONAL HUMANITARI SEGONS ISRAEL. . 29

III. COMPLIMENT DEL IV CONVENI DE GINEBRA DE 1949, RELATIU A LA PROTECCIÓ DE LES PERSONES CIVILS EN TEMPS DE GUERRA, I DEL PROTOCOL ADDICIONAL I DE 1977, RELATIU ALS CONFLICTES ARMATS INTERNACIONALS, A LA SITUACIÓ DE PALESTINA. 32

3.1. PROTECCIÓ DE LES PERSONES I DE LLOCS PROTEGITS. 32

3.1.1. Principi de distinció. 32

a) Persones civils i combatents. 33

i) Persones especialment protegides. 41

b) Béns civils i objectius militars. 44

i) Béns especialment protegits. 45

3.2. CONDUCTA DURANT LES HOSTILITATS. 47

3.2.1. Principi de proporcionalitat en l'atac. *47*
3.2.2. Mètodes específics de guerra. *48*
3.2.3. Armes per a fer la guerra. *49*
3.2.4. Aplicació del dret internacional humanitari. *50*

CONCLUSIONS. **55**

BIBLIOGRAFIA. **56**

Sigles i abreviatures.

AGNU	Assemblea General de les Nacions Unides.
ALECSO	Organització de la Lliga Àrab per l'Educació, la Ciència i la Cultura.
ANP	Autoritat Nacional Palestina.
CICR	Comitè Internacional de la Creu Roja.
CPI	Cort Penal Internacional.
DIDH	Dret Internacional de Drets Humans.
DIH	Dret Internacional Humanitari.
EE. UU.	Estats Units.
FPAP	Front Popular per a l'Alliberament de Palestina.
HRW	Human Rights Watch.
HWC	Health Work Committees.
IIGM	Segona Guerra Mundial.
NNUU	Nacions Unides.
OAP	Organització per a l'Alliberament de Palestina.
OCAH	Oficina de Coordinació d'Afers Humanitaris.
ONG	Organització No Governamental.
ONU	Organització de les Nacions Unides.
TPO	Territoris Palestins Ocupats.
TSI	Tribunal Suprem Israelià.
UE	Unió Europea.
UNESCO	Organització de les Nacions Unides per l'Educació, la Ciència i la Cultura.
UNRWA	Agència de les Nacions Unides per a la població refugiada de Palestina a Orient Pròxim.

Introducció.

El conflicte entre els Estats d'Israel i Palestina ha estat un dels més persistents i complexes en la història contemporània, marcat per dècades de tensions, disputes territorials i violència. Des de la partició del territori palestí l'any 1947 fins a l'actualitat, el seu confrontament ha implicat a un elevat nombre d'actors internacionals que no han pogut posar-li fi i ha comportat conseqüències humanitàries significatives, especialment per a la població civil dels dos Estats.

El present estudi aborda múltiples àrees del dret, com són el dret internacional humanitari (DIH), el dret internacional dels drets humans (DIDH), el dret de la ocupació i el dret en la guerra.

Aquest Treball de Fi de Grau forma part d'un projecte col·lectiu que analitza el conflicte entre els Estats d'Israel i Palestina des dels seus inicis fins a l'actualitat. Aquest en concret inclou un anàlisi històric del conflicte, però no aborda els fets més recents, posteriors al setembre de 2023, ja que són objecte d'un altre TFG.

Es divideix en tres capítols principals: el primer consisteix en un marc teòric que aborda diverses qüestions a tenir en compte abans de l'anàlisi pròpiament dit, on s'explica què és el dret internacional humanitari, en què consisteix la ocupació i quines figures s'han creat en el marc del conflicte entre Israel i Palestina. En el segon capítol s'analitza si el IV Conveni de Ginebra de 1949, relatiu a la protecció de les persones civils en temps de guerra, i el Protocol addicional I de 1977, relatiu als conflictes armats internacionals, són aplicables al conflicte entre Israel i Palestina. En el tercer es comprova, en cas de que els dos textos ara esmentats siguin aplicables, si s'ha respectat el seu contingut durant la conducció d'hostilitats en els darrers 70 anys.

L'objectiu principal d'aquest estudi i la importància del tema radica en la necessitat d'analitzar de manera crítica quin és el marc legal internacional aplicable a les situacions de conflicte armat entre diversos Estats, concretament en el context d'Israel i Palestina. Així mateix, el treball contribuirà a una millor comprensió dels deures de les parts en conflicte establerts legalment, així com les mesures que es poden aplicar per protegir i defensar la població civil, sense incórrer en noves vulneracions del dret internacional.

I. Marc teòric.

1.1. El dret internacional humanitari.

El dret internacional humanitari (DIH) és aquell conjunt de normes jurídiques que regulen les formes en que es poden dur a terme els conflictes armats i que, per raons humanitàries, intenten limitar els seus efectes. Aquestes normes protegeixen les persones que no hi participen o que han deixat de participar en les hostilitats, a més d'establir limitacions en els mitjans i mètodes de fer la guerra. Per aquests motius al DIH també se'l coneix com el "dret de la guerra" *(jus in bello)* o el "dret dels conflictes armats".

El dret internacional humanitari es basa en els principis d'humanitat, imparcialitat i neutralitat.

Només és d'aplicació en casos de conflicte armat, sense fer distincions entre les parts confrontades, pel que no es té en compte qui ha iniciat la disputa. En cap cas s'aplica en actes aïllats de violència.

El dret internacional humanitari està format tant per principis generals del dret o normes consuetudinàries, que s'apliquen sense la necessitat de que siguin acceptats per cap entitat o institució, com per tractats firmats per diferents Estats. Són els Convenis de Ginebra de 1949[1] i els seus Protocols addicionals de 1977[2] i 2005[3] els que recullen essencialment el contingut del DIH. Però a més n'hi ha d'altres textos legals que els complementen: la Convenció de la Haia de 1954 per la protecció dels béns culturals en cas de conflicte armat[4] i els seus dos Protocols[5], la Convenció de 1972 sobre armes

[1] Els Convenis de Ginebra de 1949. https://www.icrc.org/es/doc/assets/files/publications/convenios-gva-esp-2012.pdf

[2] Instruments de Ratificació dels Protocols I i II addicionals als Convenis de Ginebra de 12 d'agost de 1949, relatius a la protecció de les víctimes dels conflictes armats internacionals i sense caràcter internacional, fets a Ginebra el 8 de juny de 1977. https://www.boe.es/eli/es/ai/1977/06/08/(1)

[3] Instrument de Ratificació del Protocols III addicional als Convenis de Ginebra de 12 d'agost de 1949, relatiu a l'aprovació d'un signe distintiu addicional, fet a Ginebra el 8 de desembre de 2005. https://www.boe.es/eli/es/ai/2005/12/08/(1)

[4] La Convenció de la Haia de 1954 per la protecció dels béns culturals en cas de conflicte armat. https://www.icrc.org/es/doc/resources/documents/misc/treaty-1954-hague-convention-cultural-property-5tdm2q.htm

[5] Instrument de Ratificació del Segon Protocol de la Convenció de la Haia de 1954 per la protecció dels béns culturals en cas de conflicte armat, fet a La Haia el 26 de març de 1999. https://www.boe.es/eli/es/ai/1999/03/26/(1)

bacteriològiques[6], la Convenció de 1980 sobre determinades armes convencionals i els seus cinc protocols[7], la Convenció de 1993 sobre armes químiques[8], el Tractat d'Ottawa de 1997 sobre les mines antipersonal[9] o el Protocol facultatiu de la Convenció sobre els drets del nen relatiu a la participació de nens en conflictes armats[10].

El dret internacional humanitari, concretament en els Convenis de Ginebra, fa una distinció segons l'abast territorial del conflicte per aplicar unes normes o unes altres: si és de caràcter internacional i, per tant, s'enfronten com a mínim dos Estats, entren en joc diverses figures dels Convenis de Ginebra de 1949 i el Protocol addicional I; o si no té caràcter internacional, i per tant és un conflicte intern d'un sol Estat entre grups armats i/o forces armades regulars, sense participació externa, on s'aplica, a més de l'article 3 dels Convenis de Ginebra, el seu Protocol addicional II.

Les disposicions d'aquests tractats de dret internacional humanitari, en un principi, només s'apliquen a aquells Estats part del conflicte que els hagin ratificat. Malgrat això, n'hi ha normes recollides en aquests textos que s'han convertit en dret consuetudinari i, per tant, s'apliquen a tots els Estats, hagin o no ratificat els tractats corresponents.

De totes maneres, els Estats estan obligats a donar a conèixer les normes de dret internacional humanitari, però, a més, han de prevenir possibles vulneracions, (les més greus, que són perseguides i castigades per la Cort Penal Internacional, s'anomenen crims de guerra). Per facilitar l'enjudiciament a aquells que cometin aquest tipus de crims es va crear la Cort Penal Internacional mitjançant l'Estatut de Roma (1998).

Els Convenis de Ginebra del 12 d'agost de 1949 i els seus tres Protocols addicionals són els pilars fonamentals del dret internacional humanitari. Aquests textos

---

[6] Instrument de Ratificació de la Convenció sobre la prohibició del desenvolupament, producció i emmagatzematge d'armes bacteriològiques i tòxiques i sobre la seva destrucció, fet a Londres, Moscou i Washington el 10 d'abril de 1972. https://www.boe.es/eli/es/ai/1972/04/10/(1)

[7] Instrument de Ratificació de la Convenció sobre prohibicions o restriccions de l'ús de determinades armes convencionals que puguin considerar-se excessivament nocives o d'efectes indiscriminats, feta a Ginebra el 10 d'octubre de 1980. https://www.boe.es/eli/es/ai/1980/10/10/(2)
Instrument d'acceptació d'Espanya del Protocol addicional a la Convenció sobre prohibicions o restriccions de l'ús de determinades armes convencionals que puguin considerar-se excessivament nocives o d'efectes indiscriminats, fet a Viena el 13 d'octubre de 1995. https://www.boe.es/eli/es/ai/1995/10/13/(1)

[8] Instrument de Ratificació de la Convenció sobre la prohibició del desenvolupament, producció, emmagatzematge i ús d'armes químiques i sobre la seva destrucció, fet a París el 13 de gener de 1993. https://www.boe.es/eli/es/ai/1993/01/13/(1)

[9] Instrument de Ratificació per part d'España de la Convenció sobre la prohibició de l'ús, emmagatzematge, producció i transferència de mines antipersonal i sobre la seva destrucció, feta a Oslo el 18 de setembre de 1997. https://www.boe.es/eli/es/ai/1997/09/18/(1)

[10] Instrument de Ratificació del Protocol facultatiu de la Convenció sobre els drets del nen, relatiu a la participació de nens en conflictes armats, fet a Nova York el 25 de maig del 2000. https://www.boe.es/eli/es/ai/2000/05/25/(2)

legals són els primers en fer una distinció entre combatents i civils, i recullen normes destinades a la protecció de persones de tot tipus: combatents, ferits, malalts, nàufrags, civils, presoners de guerra, personal mèdic i religiós.

Els convenis es van acordar en una conferència diplomàtica internacional l'any 1949, acabada la Segona Guerra Mundial, amb la pretensió de protegir les víctimes de futurs conflictes, per evitar que es repetissin les barbàries comeses contra els civils entre l'any 1939 i 1945. Aquesta guerra va posar de manifest els buits del dret internacional humanitari que el Comitè Internacional de la Creu Roja (CICR) ja havia exposat amb anterioritat. Abans de que es posés fi a la IIGM, el CICR va comunicar la seva intenció de revisar tots els Convenis de Ginebra ja existents, així com d'adoptar-ne de nous. Després de diverses conferències a nivell internacional, el 21 d'abril de 1949, amb la presència de representants de 64 Estats, es va donar inici a la Conferència Diplomàtica que, gairebé quatre mesos més tard, adoptaria els quatre Convenis de Ginebra de 1949.

Cada text determina una situació diferent que s'ha de regular i protegir:

El I Conveni de Ginebra per alleujar la sort que corren els ferits i els malalts de les forces armades en campanya. Aquest primer acord va destinat a la protecció de soldats que estan fora de combat per haver resultat ferits o malalts, personal mèdic o de recolzament, o civils que de forma espontània han pres armes per defensar-se dels atacs.

El II Conveni de Ginebra per alleujar la sort que corren els ferits, els malalts i els nàufrags de les forces armades en el mar. Aquest segon tractat protegeix a les mateixes persones que el primer, però quan es troben a bord d'un vaixell o al mar.

El III Conveni de Ginebra és el relatiu al tractament degut als presoners de guerra. Aquest conveni defineix al seu article quart els presoners de guerra com aquelles persones que caiguin en mans de l'enemic i que alhora pertanyin a una de les següents categories: membres de les forces armades d'una part en conflicte, de les milícies i dels cossos voluntaris que en formin part; membres de la resta de milícies i dels cossos de voluntaris, inclosos els moviments de resistència organitzats, si aquests porten armes, un signe distintiu i operen seguint les lleis i costums de la guerra; seguidors de les forces armades però que no hi pertanyin; membres de la marina mercant i de l'aviació civil; o població que, espontàniament, prengui armes per defensar-se de les tropes invasores. Es va acordar per evitar que es vulneressin els drets més fonamentals dels individus que reunissin les característiques establertes a l'article, únicament per la seva condició de soldats.

El IV Conveni de Ginebra és el relatiu a la protecció deguda a les persones civils en temps de guerra. L'últim conveni de Ginebra es va adoptar per protegir i garantir els drets de les persones més vulnerables en temps de guerra: els civils que es troben en zones de conflicte i territoris ocupats, sobretot si estan en mans de les forces armades adversàries. La seva adopció va ser la més significativa, ja que cobria els buits de dret internacional humanitari que havien estat revelats amb la Segona Guerra Mundial.

Per una altra banda tenim els protocols addicionals, que amplien la protecció dels convenis:

El Protocol addicional I relatiu a la protecció de les víctimes dels conflictes armats internacionals (1977). Aquest amplia l'auxili a la població civil, personal mèdic militar i civil en aquells conflictes armats que siguin de caràcter internacional.

El Protocol addicional II relatiu a la protecció de les víctimes dels conflictes armats sense caràcter internacional (1977). Té els mateixos efectes que el primer protocol, però per quan es tracta de conflictes interns en un mateix Estat, sempre i quan no es tracti de motins, manifestacions o actes aïllats de violència.

El Protocol addicional III relatiu a l'aprovació d'un signe distintiu addicional (2005), anomenat "*red crystal*", que té la mateixa consideració que la creu roja o la mitjalluna roja. Aquests tres símbols tenen per finalitat identificar i protegir el personal i centres mèdics i de socors. És crucial que es coneguin aquests tres emblemes per poder salvar vides i evitar el patiment de les persones.

El dret internacional consuetudinari complementa aquests tractats i protocols en tot tipus de conflicte armat. Per facilitar el seu coneixement i aplicació universal, el Comitè Internacional de la Creu Roja ha creat un recull d'aquestes normes de dret internacional consuetudinari[11].

1.2. L'ocupació en el dret internacional humanitari.

L'article 2, comú als quatre Convenis de Ginebra, sobre el seu àmbit d'aplicació, estableix que aquests textos legals no només s'apliquen en casos de conflicte armat, sinó també quan hi hagi una ocupació, ja sigui total o parcial, del territori d'una part del conveni, tant si hi troba resistència militar com si no.

[11] Base de dades del Comitè Internacional de la Creu Roja sobre Dret Internacional Humanitari consuetudinari. https://ihl-databases.icrc.org/es/customary-ihl

A més, el IV Conveni regula concretament la situació d'ocupació pel que fa a la població civil en conflictes armats de caràcter internacional.

Alhora hem de tenir en compte el I Protocol addicional, que, en tant que completa els convenis, també és d'aplicació tant en casos de guerra com d'ocupació territorial, sempre que siguin de caràcter internacional.

El territori palestí és jurídicament una entitat diferent a l'Estat d'Israel, per tant, es tractaria d'una ocupació territorial de caràcter internacional i li serien aplicables aquests textos legals.

El 22 de novembre de 1974, la resolució 3236 (XXIX) de l'Assemblea General de les Nacions Unides[12] va reconèixer el dret del poble palestí a l'autodeterminació. Així mateix, va reconèixer l'Organització per a l'Alliberament de Palestina (OAP) com a únic representant legítim del poble palestí i va acordar el seu estatus d'observador a les Nacions Unides, convidant-lo a participar en les posteriors sessions de l'Assemblea i conferències internacionals d'altres òrgans de les Nacions Unides.

El 15 de novembre de l'any 1988, el Consell Nacional de Palestina, dependent de l'OAP, reunit a Alger, va aprovar la Declaració d'Independència de l'Estat de Palestina, essent l'últim requisit per consagrar l'establiment de l'Estat de Palestina. Després d'aquest moment, 146 països dels 193 que integren les Nacions Unides l'han reconegut com a Estat independent.

Posteriorment, el 29 de novembre de l'any 2012, l'Assemblea General de les Nacions Unides va reconèixer Palestina com a Estat observador no membre de les NNUU[13]. Els resultats de la votació van ser de 138 vots a favor, 9 en contra (provinents d'Israel, els Estats Units, Canadà, la República Txeca, Panamà i quatre nacions insulars del Pacífic) i 41 abstencions. Des d'aleshores, Palestina pot adherir-se a l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional i a tractats de dret internacional humanitari i de drets humans.

L'article 42 del Reglament de la Haia de 1907 defineix l'ocupació de la següent forma:

[12] Resolució de l'Assemblea General de les Nacions Unides, A/RES/3236 (XXIX), de 22 de novembre de 1974.https://documents.un.org/doc/resolution/gen/nr0/738/38/pdf/nr073838.pdf?token=uybTaU8uIlIOok3V6K&fe=true

[13] Resolució de l'Assemblea General de les Nacions Unides, A/RES/67/19, de 29 de novembre de 2012.https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n12/479/74/pdf/n1247974.pdf?token=cN2b8qv7JZBLXOKkrB&fe=true

"Es considera com ocupat un territori quan es troba col·locat de fet sota l'autoritat de l'exèrcit enemic. L'ocupació no s'estén sinó als territoris on aquella autoritat estigui establerta i en condicions d'exercir-se".

El reconeixement de Palestina com a Estat no implica cap canvi en quant a l'aplicació del dret internacional humanitari, ja que aquest, i més concretament el IV Conveni de Ginebra de 1949 i el Reglament de la Haia de 1907, és d'aplicació a tota situació d'ocupació, independentment de si el territori ocupat ha estat reconegut com a Estat o no. Per tant l'ocupació gira al voltant del "control efectiu de fet" per part de la potència estrangera (Israel), i no de la condició d'Estat del territori ocupat (Palestina). En conseqüència, la situació d'ocupació està vigent als territoris palestins, siguin reconeguts com a Estat o no.

Per tot el que s'acaba d'exposar, sigui l'ocupació legal o no, justificada o no, s'aplica el dret internacional humanitari i el dret de la ocupació.

L'ocupació pot ser lícita si compleix amb la regulació del *jus ad bellum* (dret sobre l'ús de la força) que procura limitar el recurs de la força entre els estats, juntament amb el *jus contra bellum* (dret sobre la prevenció de la guerra). Aquestes vessants del dret són diferents al *jus in bello* (dret en la guerra), que regula la forma en que es condueixen les hostilitats i pretén limitar els efectes negatius de la guerra sobre els civils. S'ha de tenir en consideració, a més, el que estableix al respecte l'article 2 de la Carta de les Nacions Unides, al seu apartat quart:

"Els Membres de l'Organització, en les seves relacions internacionals, s'abstindran de recórrer a l'amenaça o a l'ús de la força contra la integritat territorial o la independència política de qualsevol Estat, o en qualsevol altra forma incompatible amb els Propòsits de les Nacions Unides."

Malgrat això, es podrà exceptuar aquest principi en casos de defensa pròpia, sempre que hi hagi una prèvia decisió del Consell de Seguretat de les Nacions Unides segons el que regula el capítol VII de la Carta de les NNUU.

El dret de la ocupació, una branca important del dret internacional humanitari, deixa clar que la potència ocupant no adquireix la sobirania sobre el territori que està ocupant, i que, en tant que sigui possible, ha de respectar el dret i les institucions existents en el territori en qüestió. Es pressuposa que aquesta ocupació serà temporal i que, un cop finalitzada, el territori recuperarà el seu *statu quo ante*. A causa de l'augment de les ocupacions en els darrers anys, ha sorgit un debat jurídic sobre el contingut i l'adequació del dret de la ocupació a les circumstàncies actuals: és difícil determinar quan aquesta

comença i quan acaba, i per tant, en quin període s'han d'aplicar les normes que regulen la situació; a més, no sempre és possible o és convenient retornar a l'estat en que es trobava el territori abans de ser ocupat, ja que en ocasions aquesta ocupació es realitza per transformar deliberadament governs opressius o autoritaris.

Malgrat les discrepàncies que s'acaben d'esmentar, no és contingut de debat que, durant el període que duri aquesta ocupació per part d'un exèrcit enemic, s'ha d'assegurar que hi hagi un equilibri entre les necessitats de la potència ocupant i de la potència ocupada. Per garantir que sigui així, i en virtut de l'article 2 que és comú als quatre Convenis de Ginebra de 1949, aquests s'aplicaran en tots els casos d'ocupació, ja sigui de manera total o parcial, del territori d'una Alta Part Contractant durant conflictes internacionals, fins i tot si l'ocupació no troba resistència militar. Aquests textos legals, però sobretot el IV Conveni i el I Protocol addicional, contenen disposicions amb la finalitat d'equilibrar les dues posicions i assegurar que es respecten els drets de la població afectada: la potència ocupant ha de respectar les lleis vigents al territori ocupat, excepte que constitueixin una amenaça a la seva seguretat o un obstacle per a l'aplicació del dret internacional de l'ocupació. A més, ha de prendre les mesures necessàries per restablir i assegurar l'ordre públic i la seguretat. En tot moment, la potència ocupant ha de proporcionar un tracte humà a la població del territori ocupat i atendre les seves necessitats bàsiques, ha de permetre el correcte funcionament dels serveis mèdics i de socors sense posar en risc la vida o integritat dels treballadors que proporcionin aquests serveis o de les pròpies persones que els sol·licitin, així com permetre als delegats del Moviment Internacional de la Creu Roja i de la Mitja Lluna Roja dur a terme les seves activitats humanitàries i accedir a totes les persones protegides. Per una altra banda, això no impedeix que la potència ocupant pugui establir certes limitacions o restriccions, sempre que sigui necessari i estigui degudament justificat. A més, s'estableixen una sèrie de prohibicions: la potència ocupant té prohibit obligar als habitants a formar part de les seves forces armades, no podrà realitzar trasllats en massa de la població del territori ocupat, però tampoc de la població de la potència ocupant. No podrà aplicar càstigs col·lectius, ni prendre ostatges o represàlies. Tampoc podrà confiscar propietats privades ni destruir o requisar béns, excepte que estigui justificat sota una imperiosa necessitat militar.

El CICR, com a guardador del dret internacional humanitari, va iniciar l'any 2007 el projecte anomenat *"Ocupació i altres formes d'administració de territoris estrangers"* amb la finalitat d'analitzar si les normes del dret de l'ocupació són adequades

per fer front als reptes humanitaris i jurídics que han sorgit a mesura que aquestes han anat augmentant en els darrers anys (per exemple, casos com el d'Iraq, Timor Oriental, Kosovo, Palestina, entre d'altres). Amb això es pretenia determinar si era necessari aclarir alguns aspectes de la normativa ja existent o si calia desenvolupar-la de forma més extensa per suplir els buits i enfortir la protecció de les persones que viuen sota una ocupació militar. Es van organitzar al llarg dels anys un total de tres reunions amb trenta experts de diferents Estats o organitzacions internacionals i, conseqüentment, es va publicar un informe l'any 2012[14]. Aquest informe posa de manifest els aspectes més rellevants de les reunions i les diferents posicions dels experts que hi van participar, però no la del CICR. El present projecte confirma la pertinença del dret de l'ocupació als casos i circumstàncies actuals i la seva capacitat per resoldre els conflictes que s'han plantejat en els darrers anys. En tant que és capaç, no cal un extens desenvolupament, però sí algun aclariment en determinades qüestions: quan comença i quan acaba l'ocupació, drets i obligacions de la Potència ocupant, pertinença del dret de l'ocupació per l'administració de territoris de la ONU i l'ús de la força en els territoris ocupats.

1.3. Creació de figures per a la situació de Palestina.

A causa del conflicte constant entre Israel i Palestina, les Nacions Unides ha creat diverses figures per protegir i garantir els drets dels palestins i per intentar posar fi a l'enfrontament. En volem destacar dues.

1.3.1. L'Agència de les Nacions Unides per la població refugiada de Palestina a Orient Pròxim (UNRWA).

L'Agència de les Nacions Unides per la població refugiada de Palestina a Orient Pròxim (UNRWA, per les seves sigles en anglès: *United Nations Relief and Work Agency for palestine refugees in the near east*) proporciona assistència i protecció als refugiats palestins registrats. És l'encarregada de garantir l'accés a la sanitat, educació, ajuda humanitària i serveis socials als refugiats palestins acollits per Síria, Líban, Jordània i la Palestina ocupada, fins i tot en temps de conflicte armat.

[14] FERRARO, Tristan. CICR. *L'ocupació i altres formes d'administració de territoris estrangers*. Reunió d'experts, 2012. https://www.icrc.org/es/publication/ocupacion-otras-formas-administracion-territorios-extranjeros-reunion-expertos

L'UNRWA es va crear per la Resolució de l'Assemblea de les Nacions Unides A/RES/302 (IV), de 8 de desembre de 1949, però no va començar a operar fins l'1 de maig de 1950. Amb ella es va crear una Comissió Assessora per a que recolzi, ajudi i assessori al Comissionat General de l'Agència.

Va ser creada com una organització temporal, però com en el seu moment no es va trobar una resposta definitiva a la situació dels palestins, les Nacions Unides han renovat el seu mandat, de moment, fins 2026. L'any 1950 l'UNRWA buscava cobrir les necessitats d'aproximadament 750 mil refugiats palestins, però actualment el nombre de persones a les que ajuda ha ascendit fins als 5,9 milions de refugiats.

Com a organització humanitària, l'Agència de les Nacions Unides per la població refugiada de Palestina a Orient Pròxim es guia pels principis humanitaris establerts per l'Assemblea General. Aquests principis són: humanitat, s'ha de protegir la vida, salut i respecte de tots els éssers humans, independentment d'on es trobin; neutralitat, sense posicionar-se en hostilitats ni controvèrsies de naturalesa política, racial, religiosa o ideològica; imparcialitat, oferint acció humanitària en cas de necessitat, sense fer distincions per nacionalitat, raça, gènere, religió, classe social o opinió política; i independència, sense entrar a valorar els objectius polítics, econòmics o militars de qualsevol actor involucrat.

L'Agència està finançada gairebé en la seva totalitat per contribucions que realitzen els Estats membres de la ONU de manera voluntària (gairebé en un 90%) i també s'associa amb empreses i fundacions, així com organitzacions comunitàries i ONG internacionals. Una petita part del finançament prové dels fons del Pressupost ordinari de les NNUU, que es destina principalment a les despeses de personal.

Amb la guerra de 2023, molts Estats han suspès el finançament a l'Agència per la presumpta participació del seu personal en l'atac de Hamàs contra Israel, entre ells: EE.UU., Alemanya, Canadà, Itàlia, Regne Unit, Països Baixos, Suïssa, Austràlia i França. A principis de 2024, Israel va proporcionar a l'Agència el nom dels dotze treballadors que havien participat en l'atac i van ser acomiadats immediatament, a més d'iniciar-se una investigació criminal, per no complir amb el principi de neutralitat de l'organització. Altres països, com Irlanda, Noruega i Espanya, han recolzat l'actuació del personal no involucrat de l'UNRWA i han confirmat que continuaran amb la seva aportació econòmica, ja que advoquen que s'ha de fer una distinció entre l'actuació d'unes poques persones i el que representa l'Agència de les Nacions Unides per la població refugiada de Palestina a Orient Pròxim.

1.3.2. El Relator Especial sobre la situació dels drets humans en els territoris palestins ocupats des de 1967.

Els procediments especials són mecanismes extra-convencionals de protecció dels drets humans establerts per la Comissió de Drets Humans de les Nacions Unides (anomenat Consell de Drets Humans des de l'any 2006). Si aquest procediment especial està format per una única persona s'anomena Relator Especial, Representant Especial del Secretari General o Expert Independent; en canvi, si està format per un grup de persones, normalment cinc, s'anomena Grup de treball.

Han conegut de la situació dels drets humans a Israel i als Territoris Palestins Ocupats diversos procediments especials: el Relator Especial sobre la situació dels drets humans en els territoris palestins ocupats des de 1967, el Relator Especial per la Violència contra la Dona, el Relator Especial sobre el dret a un Habitatge Adequat, el Relator Especial per la Llibertat de Religió o de creences, entre altres.

El més destacat, per la seva focalització geogràfica, és el Relator Especial sobre la situació dels drets humans en els territoris palestins ocupats des de 1967. Es tracta d'un expert independent creat a partir d'una resolució de la Comissió de Drets Humans de l'any 1993, que l'atorgava tres funcions: la primera, investigar les violacions de dret internacional, dret internacional humanitari i del IV Conveni de Ginebra, relatiu a la protecció de les persones civils en temps de guerra, de 12 d'agost de 1949, per part d'Israel als territoris palestins ocupats des de 1967. La segona, rebre comunicacions, escoltar als testimonis de la situació a Palestina i utilitzar els procediments que consideri necessaris per dur a terme les seves actuacions. Per últim, informar periòdicament a la Comissió de Drets Humans, aportant conclusions i recomanacions, fins que acabi l'ocupació per part d'Israel.

El Relator Especial és nomenat pel Consell de Drets Humans de les Nacions Unides per un mandat temporal. Actualment ocupa aquest càrrec la senyora Francesca Albanese, nomenada l'any 2022, que va començar el seu mandat l'1 de maig del mateix any.

II. Aplicabilitat del IV Conveni de Ginebra de 1949, relatiu a la protecció de les persones civils en temps de guerra, i del Protocol addicional I de 1977, relatiu als conflictes armats internacionals, a la situació de Palestina.

En tant que tractats internacionals, tant el IV Conveni de Ginebra, relatiu a la protecció de les persones civils en temps de guerra, com el Protocol addicional I, relatiu als conflictes armats internacionals, només són d'aplicació a les parts en conflicte que els hagin ratificat prèviament.

Israel va signar el IV Conveni el 8 de desembre de 1949 i el va ratificar el 6 de juliol de 1951, per tant, des d'aquesta última data les seves disposicions li són aplicables i ha de respectar el seu contingut en tot moment. Des de la seva firma l'any 1949 ha presentat determinades reserves, però la més significativa és la relativa al signe distintiu que utilitzarà Israel: l'estrella Roja de David. En canvi, l'Estat d'Israel no ha ratificat el Protocol addicional I, relatiu als conflictes armats internacionals, per tant, el seu contingut, teòricament, no li és aplicable ni exigible. Alhora, no és part de l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional, i, en conseqüència, no reconeix la seva competència per conèixer els crims establerts a l'article 5: crims de genocidi, de lesa humanitat, de guerra i d'agressió.

Per una altra banda, l'Organització per a l'Alliberament de Palestina, que ja comptava amb el reconeixement per part de l'ONU des de 1974, tenia des d'aleshores capacitat per manifestar la seva acceptació de tractats de dret internacional humanitari. No obstant, no va ser fins al gener de 2009 quan l'Autoritat Nacional de Palestina va manifestar el seu consentiment per a que la Cort Penal Internacional conegués dels crims comesos en el territori palestí des de l'1 de juliol de 2002, mitjançant una declaració adreçada al Secretari de la CPI, com estableix el tercer apartat de l'article 12 de l'Estatut de Roma, a través de la qual un Estat que no és part de l'Estatut pot autoritzar a la CPI a que exerceixi la seva competència respecte al crim en qüestió.

Tot i això, no va ser fins al novembre de 2012, quan l'Assemblea General va reconèixer Palestina com a Estat observador no membre de les Nacions Unides, quan va adquirir la capacitat per adherir-se plenament a l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional i a tractats de dret internacional humanitari i de drets humans, com són els

Convenis de Ginebra de 1949 i els seus Protocols addicionals. Va ratificar el IV Conveni de Ginebra i el seu Protocol addicional I el dia 2 d'abril de 2014, i des d'aleshores li són aplicables.

No obstant, hi ha disposicions tant del IV Conveni com del Protocol addicional I, com de la resta de Convenis de Ginebra i Protocols addicionals, fins i tot d'altres instruments, que s'han convertit en dret consuetudinari i, en conseqüència, aquestes normes s'apliquen a tots els Estats, hagin ratificat o no els textos legals internacionals d'on s'han extret.

El Comitè Internacional de la Creu Roja ha recopilat aquest dret consuetudinari per assegurar la seva aplicació i compliment universals[15].

Els articles 1 i 3, comuns als quatre Convenis de Ginebra de 1949, són la base del contingut d'aquests textos legals internacionals i han estat classificats també com a normes consuetudinàries.

L'article 1 dels Convenis de Ginebra, que disposa el compromís dels Estat part a respectar i fer respectar les obligacions humanitàries compromeses als convenis, s'ha traslladat al dret consuetudinari com la prohibició de tots els Estats d'encoratjar a altres subjectes a violacions de dret internacional humanitari. Aquesta prohibició inclou a les forces armades d'aquests Estats, a les persones i agrupacions que actuïn de fet seguint les seves instruccions o que estiguin sota el seu control i direcció. Alhora suposa la obligació de que exerceixin la seva influència per a que, en cas de que es produeixin aquestes vulneracions, cessin de manera immediata. En cap cas, la obligació de respectar i fer respectar el DIH no depèn de la reciprocitat.

En canvi, l'article 3 dels Convenis de Ginebra de 1949, que estableix unes disposicions mínimes obligatòries per les parts en conflicte consistents en el respecte d'unes garanties fonamentals de les persones civils o fora de combat, només és d'aplicació en conflictes de caràcter no internacional. Per això, tot i que estableix un contingut bàsic per assegurar el bon tracte de la població que es troba afectada per un conflicte armat, no és aplicable a la situació entre Israel i Palestina, ja que són dos Estats diferents i independents l'un de l'altre.

A banda d'aquestes normes bàsiques, n'hi ha més contingut dels convenis i protocols, específicament del IV Conveni i Protocol addicional I, que formen part del dret consuetudinari internacional i que, en tant que regulen els conflictes armats de caràcter

[15] Base de dades del Comitè Internacional de la Creu Roja sobre Dret Internacional Humanitari consuetudinari. https://ihl-databases.icrc.org/es/customary-ihl

internacional, són aplicables a la situació entre Israel i Palestina. Podem classificar aquestes normes en sis blocs:

Primer, pel que fa al principi de distinció (article 48 del Protocol addicional I). Aquest principi afecta tant a persones (civils i combatents) com a béns (civils i objectius militars). Es prohibeixen els actes i les amenaces de violència per atemorir a la població civil, com poden ser l'agressió, el maltractament o els assassinats en massa. Aquests actes, a més de compresos tant en el IV Conveni de Ginebra com en els dos Protocols addicionals, han estat tipificats com a crims de guerra a l'Estatut del Tribunal Penal Internacional per Ruanda, per Sierra Leone i per la ex Iugoslàvia, així com a l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional. Per una altra banda, també es prohibeix la destrucció de béns civils, també considerat un crim de guerra per l'Estatut de Roma, excepte que les necessitats de la guerra ho facin imperatiu (article 53 del IV Conveni). Les persones i els béns de caràcter civil perden la protecció que els hi atorga el dret internacional consuetudinari quan formen part de les hostilitats, però, en cas de dubte, s'ha d'analitzar cas per cas i no es pot atacar de forma automàtica (articles 5 i 25 del IV Conveni i 52 del Protocol addicional I).

Relacionat amb aquest principi està el de proporcionalitat en l'atac. Les parts han de prendre precaucions, verificar els objectius amb anterioritat i avisar amb antelació sobre qualsevol atac que pugui afectar a la població civil, escollir els mètodes i mitjans de guerra avaluant els seus efectes. A més, han d'ubicar els seus propis objectius militars fora de zones densament poblades, lluny tant de persones com de béns de caràcter civil per evitar baixes no desitjades (articles 57 i 58 del Protocol addicional I).

Segon, relatiu a les persones i als béns especialment protegits. A banda de la població civil, són persones especialment protegides el personal sanitari, tant civil com militar, i es prohibeix específicament el seu càstig per la realització de tasques mèdiques conformes a la deontologia o la obligació de realitzar una tasca contraria a la deontologia (article 20 del IV Conveni i 16 del Protocol addicional I). També ho són el personal de socors humanitari, el religiós civil i militar, i els periodistes que realitzin missions professionals en zones de conflicte armat (articles 15 i 79 del Protocol addicional I). Pel que fa als béns, són zones protegides les sanitàries, les desmilitaritzades, les ciutats obertes i les localitats no defensades, així com els béns culturals de caràcter civil (articles 14 i 15 del IV Conveni i articles 59 i 60 del Protocol addicional I). S'estableix la protecció de les unitats i mitjans de transport sanitaris destinats exclusivament a tasques sanitàries (articles 12 i 21 del Protocol addicional I). Aquests béns i persones perdran la protecció

de la que gaudeixen si participen directament en les hostilitats, mentre duri la seva participació, o si s'utilitzen al marge dels seus fins humanitaris per cometre actes perjudicials per a l'enemic (article 19 del IV Conveni i articles 13 i 52 del Protocol addicional I). Addicionalment, s'ha establert com a crim de guerra a l'Estatut de la Cort Penal Internacional la conducció d'operacions militars que no respectin el medi ambient (article 8.2.b.IV de l'Estatut de Roma). Per últim, les parts en conflicte han de tenir especial cura en els atacs a instal·lacions que continguin forces perilloses, com preses, dics i centrals nuclears d'energia elèctrica, donada la seva capacitat de destrucció (articles 55 i 56 del Protocol addicional I).

Tercer, sobre els mètodes específics de guerra. Per una banda, es prohibeix i es tipifica com a crim de guerra el fet de fer passar gana a la població civil com a mètode de guerra. També queda prohibit l'atac a persones fora de combat o l'ús de la perfídia[16] per matar, ferir o capturar (article 37 del Protocol addicional I). No es permet el pillatge[17] ni l'atac, destrucció, sostracció o inutilització de béns indispensables per la supervivència de la població civil (article 54 del Protocol addicional I). Per últim, s'estableix la prohibició de l'ús indegut de la bandera blanca de parlament i es tipifica com a crim de guerra; tampoc es permet l'ús d'emblemes reconeguts internacionalment, com són els dels convenis o de les Nacions Unides (excepte autorització expressa), o banderes, emblemes militars, insígnies o uniformes de l'adversari, d'estats neutrals o que no siguin part del conflicte (articles 38 i 39 del Protocol addicional I).

Per una altra banda, es permeten les estratagemes de guerra, sempre que no infringeixin les normes de dret internacional humanitari, així com la confiscació de béns públics, tant mobles com immobles, per a operacions militars, o els botins de guerra.

En tot cas, les parts han de permetre i facilitar el pas d'ajuda humanitària de caràcter imparcial i sense distincions, amb reserva del dret de control, i garantir la llibertat de moviment essencial del personal per dur a terme les seves funcions humanitàries, que només podrà restringir-se de manera temporal si es justifica una necessitat militar imperiosa (articles 59 a 69 del IV Conveni i articles 61 a 71 del Protocol addicional I).

[16] L'article 37.1 del Protocol addicional I defineix com a perfídia *"Els actes que, apel·lant a la bona fe d'un adversari amb la intenció de trair-la, donin a entendre a aquest que té dret a protecció, o que està obligat a concedir-la, de conformitat amb les normes de dret internacional aplicables als conflictes armats".*

[17] El diccionari jurídic Black defineix el pillatge com *"L'acció per la que un exèrcit enemic invasor o conquistador s'apodera de béns privats pertanyents a l'enemic".* L'Estatut de la CPI especifica que aquesta apropiació ha de realitzar-se només *"per al seu ús privat o personal".*

Quart, pel que fa a les armes que es poden utilitzar per a fer la guerra. Es prohibeix l'ús de mitjans i mètodes de guerra que causin mals superflus o patiments innecessaris (article 35 del Protocol addicional I), així com aquelles armes d'efectes indiscriminats (article 51 del Protocol addicional I).

Cinquè, relatiu al tracte degut que han de rebre les persones civils o fora de combat (articles 41 i 75 del Protocol addicional I). A més de les garanties fonamentals ja enumerades, establertes a l'article 3 comú a tots els Convenis de Ginebra, n'hi ha d'altres que també s'han convertit en normes convencionals: la prohibició de l'esclavitud i la tracta d'esclaus, de sotmetre a la població a treballs forçats o utilitzar-los com a escuts humans. L'obligació de respectar la vida familiar, les conviccions i les pràctiques religioses de la gent.

A més, queda prohibit el desplaçament de la població civil de l'estat ocupat, excepte per motius de seguretat o raons militars imperioses, ni de l'estat ocupant (article 49 del IV Conveni). La seva infracció constitueix també un crim de guerra segons l'Estatut de la Cort Penal Internacional. S'ha de garantir que la població gaudeixi de condicions satisfactòries d'allotjament, higiene, salubritat, seguretat, alimentació i la no separació dels membres d'una mateixa família, així com el seu dret a retornar voluntàriament un cop desapareguin les raons que van motivar el seu desplaçament.

Les autoritats dels Estats part del conflicte han d'esbrinar l'esdevingut a les persones desaparegudes (article 33 del Protocol addicional I) i han d'encarregar-se de la cerca, rescat, tracte degut, repatriació de les restes i devolució dels efectes personals, inhumació i identificació de les persones mortes (article 34 del Protocol addicional I).

Pel que fa a les persones privades de llibertat, s'han de satisfer les seves necessitats bàsiques i permetre l'accés al CICR. Han d'estar ubicades en locals lluny de la zona de combat, en condicions higièniques i saludables, amb edificis separats per dones i nens, excepte que estiguin reclosos com a unitat familiar. S'han de registrar les seves dades personals i permetre la correspondència i les visites. Un cop cessi el motiu de la seva privació de llibertat, totes les persones han de ser alliberades i repatriades (articles 79 a 135 del IV Conveni).

A banda de l'especial protecció de la que gaudeixen les persones civils, s'estableix una major defensa per a dones, nens, ancians, invàlids i malalts mentals. S'han de respectar les necessitats específiques de les dones en matèria de protecció, salut i assistència (article 27 del IV Conveni i 76 del Protocol addicional I). Es prohibeix el reclutament i la participació en les hostilitats als nens, que gaudeixen del dret a un

respecte i protecció especials (article 50 del IV Conveni i 77 del Protocol addicional I), així com els ancians, invàlids i malalts mentals.

Sisè, sobre l'aplicació del dret internacional humanitari. Addicionalment a les obligacions i prohibicions que estableix l'article 1 comú a tots els Convenis de Ginebra de 1949, el dret internacional consuetudinari ha extret altres disposicions d'aquests tractats internacionals: els Estats que són part del conflicte armat han de posar a disposició dels caps militars assessors jurídics per a que els aconsellin sobre l'aplicació del dret internacional humanitari per evitar possibles violacions. A més, s'hauran de proporcionar cursos de formació en DIH a les seves forces armades, així com la seva difusió a la població civil (article 82 i 83 del Protocol addicional I). Es permeten les represàlies bèl·liques, que queden subjectes a unes estrictes condicions, excepte quan es dirigeixen contra persones i béns protegits, que estan prohibides (article 20 del Protocol addicional I).

Per últim, s'estableix la responsabilitat per violar el dret internacional humanitari: el primer responsable és l'Estat, que ha de reparar íntegrament la pèrdua o lesió causada; però també ho són els caps i superiors pels crims de guerra que han comés els seus subordinats en compliment de les seves ordres, així com per no prevenir-los, reprimir-los o denunciar-los (articles 87 i 91 del Protocol addicional I). Als Convenis de Ginebra de 1949 i als seus Protocols addicionals no es menciona, però és important esmentar que els combatents han de desobeir les ordres que són manifestament il·lícites, donat que la seva obediència no és una causa d'exempció de la responsabilitat si sabien o haurien d'haver sabut que aquell acte que se'ls hi estava ordenant cometre era il·lícit.

2.1. L'Estatut de Roma i la jurisdicció de la Cort Penal Internacional.

El dret consuetudinari també recull normes en matèria de crims de guerra. L'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional proporciona diverses definicions per a crims de guerra al seu article 8, però pel cas del conflicte entre Israel i Palestina ens interessen les dues primeres:

Per una banda, les infraccions greus dels Convenis de Ginebra de 1949 consistents en qualsevol dels actes següents contra persones i béns protegits a cada conveni: l'homicidi intencional, la tortura o el tractament inhumà, causar de forma deliberada grans patiments o atemptar greument contra la integritat física o la salut de les

persones protegides, la destrucció i apropiació de béns sense justificació militar, forçar a persones protegides a servir a les forces militars de la Potència enemiga, la privació del dret a ser jutjat de forma legítima i imparcial, la deportació, el trasllat o el confinament il·legals i la presa d'ostatges (article 147 del IV Conveni).

Per l'altra banda, són també crims de guerra les violacions greus d'altres lleis i usos aplicables a conflictes armats internacionals, entre elles: dirigir intencionalment atacs contra la població o béns de caràcter civil, quan per les seves circumstàncies gaudeixin de l'especial protecció atorgada pel IV Conveni de Ginebra; dirigir intencionalment atacs contra personal, instal·lacions, material, unitats o vehicles sanitaris, religiosos, d'educació, d'assistència humanitària o de manteniment de la pau; causar danys greus al medi ambient natural de forma manifestament excessiva en relació amb l'avantatge militar previst; utilitzar de forma indeguda la bandera blanca, així com altres banderes, emblemes, insígnies o uniformes d'altres Estats, de les Nacions Unides o dels Convenis de Ginebra de 1949; el trasllat de la població civil del territori ocupat a altres territoris, així com població de l'Estat ocupant al territori ocupat; l'ús d'armes que, per la seva naturalesa i efectes, hagin quedat prohibides pel Protocol addicional I, com aquelles que causin mals superflus o patiments innecessaris o d'efectes indiscriminats; qualsevol forma de violència sexual, com poden ser els actes de violació, esclavitud sexual, prostitució o embaràs forçats; el reclutament de nens menors de 15 anys; utilitzar a la població civil com a escuts humans o fer-los passar gana intencionalment com a mètode de guerra; abolir, suspendre o no admetre davant dels tribunals els drets i les accions dels nacionals de l'Estat enemic.

L'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional també proporciona altres definicions per a crims de guerra, però en conflictes armats que no siguin de caràcter internacional. Com el conflicte entre Israel i Palestina és a nivell internacional, ja que el territori palestí és jurídicament una entitat diferent a l'Estat d'Israel, no entrarem a analitzar els crims de guerra que es puguin cometre a nivell intern.

El dret internacional consuetudinari també ha regulat altres aspectes dels crims de guerra, com són la seva jurisdicció, investigació, prescripció i cooperació internacional en els processos penals.

Pel que fa a la investigació i jurisdicció sobre els crims de guerra, s'estableix que els Estats han d'investigar aquests crims possiblement comesos pels seus ciutadans o forces armades, així com dins del seu territori, i que tenen dret a conferir als seus tribunals nacionals jurisdicció universal en aquesta matèria. A més, l'Estatut de Roma atribueix a

la Cort Penal Internacional la competència per conèixer els crims regulats a l'article 5, que a més dels crims de guerra contempla el genocidi, els crims de lesa humanitat i el d'agressió.

L'Estat de Palestina va acceptar la jurisdicció de la Cort Penal Internacional al gener de 2009, quan va presentar davant del Secretari de la Cort la declaració que estableix l'article 12.3 de l'Estatut de Roma, per a que conegués dels crims comesos en el territori palestí des de l'1 de juliol de 2002. Al gener de 2015 va presentar-ne una altra, acceptant la jurisdicció de la CPI sobre els delictes comesos en el territori palestí ocupat, inclòs Jerusalem Oriental, des del 13 de juny de 2014. Palestina va ratificar l'Estatut posteriorment, el 2 de gener de 2015, i va entrar en vigor per a l'Estat el dia 1 d'abril de l'any 2015. En canvi, l'Estat d'Israel no forma part de l'Estatut de Roma i no ha acceptat la jurisdicció de la Cort. Encara que Israel no reconegui la competència de la CPI, en tant que Palestina ja forma part de l'Estatut de Roma, la Cort podria investigar els delictes comesos per civils i per forces militars israelianes contra el poble palestí als Territoris Palestins Ocupats (incloent Cisjordània, Jerusalem oriental i la Franja de Gaza), així com els possibles crims comesos per combatents i civils palestins, tant als TPO com al territori d'Israel[18]. Aquestes investigacions poden iniciar-se bé d'ofici o bé a instància d'un Estat part de l'Estatut, com ha fet el propi Estat de Palestina en diverses ocasions, fins i tot altres Estats aliens al conflicte com són Sud-Àfrica, Bangladesh, Bolívia, Comores, Djibouti, Xile o Mèxic[19]. Des de 2015, la CPI ha obert d'ofici investigacions sobre el cas, malgrat les pressions externes que ha rebut de forma reiterada per no fer-ho, com bé la petició pública de Benjamin Netanyahu, primer ministre d'Israel, per desarticular la Cort l'any 2021, qualificant-la d'antisemitista per *"investigar Israel, l'únic Estat del poble jueu, per falsos crims de guerra".*

Una altra possibilitat és que el Consell de Seguretat de les Nacions Unides sol·liciti a la Cort que comenci una investigació i posterior enjudiciament, però el dret de vet dels Estats membres permanents (Estats Units, França, Rússia, Regne Unit i Xina), entre els que s'hi troben aliats d'Israel, fan que aquesta opció sigui inviable.

[18] PONS RAFOLS, Xavier. *La guerra en Gaza y el conflicto palestino-israelí: Un punto de inflexión en medio de un ciclo sin fin de violencia*, Peace & Security – Paix et Sécurité Internationales, Nº 12, 2024.
[19] Cort Penal Internacional. *Situació a l'Estat de Palestina. Decisió sobre la "Sol·licitud de processament de conformitat amb l'article 19(3) per a una decisió sobre la jurisdicció territorial de la Cort a Palestina",* ICC-01/18, de 5 de febrer de 2021.
https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2021_01165.PDF

L'article 29 de l'Estatut de Roma estableix la imprescriptibilitat dels crims competència de la Cort Penal Internacional. Aquest precepte ha causat controvèrsies entre diversos Estats: alguns opinen que aquesta norma atempta contra el principi de no retroactivitat del dret penal, però d'altres defensen que el caràcter excepcional dels crims de guerra els eximeix d'estar subjectes al règim ordinari del dret penal. Tot i això, l'Estatut de Roma estableix a l'article 11, sobre la competència temporal de la Cort, que aquesta només serà competent per conèixer els crims comesos després de l'entrada en vigor per a l'Estat en qüestió, excepte que hagi presentat la declaració davant el Secretari de l'apartat 3 de l'article 12 del mateix Estatut, com és el cas de Palestina: la CPI serà competent per conèixer dels crims comesos amb posterioritat al 2015, però alhora podrà conèixer aquells que són objecte de les diverses declaracions prèvies que ha fet l'Estat palestí acceptant la jurisdicció de la Cort per a aquells crims en concret.

Per últim, s'estableix la cooperació internacional dels Estats en els processos penals per facilitar tant la investigació com l'enjudiciament dels crims de guerra comesos. Aquesta assistència mútua judicial es preveu en diversos textos legals internacionals, com és el Protocol addicional I dels Convenis de Ginebra de 1949, en el seus articles 1, 88 y 89.

Tot i la obligatorietat per a l'Estat d'Israel del IV Conveni de Ginebra de 1949, relatiu a la protecció de les persones civils en temps de guerra, des de la seva ratificació el 6 de juliol de l'any 1951, com del dret consuetudinari internacional, que com ja s'ha exposat és d'obligatori compliment per a tots els subjectes de dret internacional donat el seu caràcter universal, Israel al·lega que aquestes normes no s'apliquen al seu conflicte amb Palestina.

Abans del reconeixement de Palestina com a Estat "observador no membre" per les Nacions Unides, Israel afirmava que els tractats internacionals en matèria de drets humans que havia ratificat, com són els Convenis de Ginebra de 1949 i els seus Protocols Addicionals, només s'aplicaven a Israel, als seus ciutadans i al seu territori, però no als Territoris Palestins Ocupats. Després de que Palestina adoptés la condició d'Estat, Israel manté la seva negativa a aplicar les normes de dret internacional humanitari, tant convencionals com consuetudinàries.

A més, Israel s'excusa en què no se la pot considerar com a potència ocupant, ja que els Territoris Palestins Ocupats són posseïts de forma il·legal, sense que hi hagi un legítim sobirà sobre ells, i que Israel, que defensa tenir un millor títol sobre el territori, en tot moment ha actuat defensivament. Però, com bé ja s'ha exposat abans, malgrat que

Israel justifiqui la seva ocupació a Palestina i la consideri legítima, el fet de que, com a potència estrangera, exerceixi un control efectiu de fet sobre el territori palestí, qualifica la seva acció com a ocupació i, per tant, s'aplica tant el dret internacional humanitari com el dret de la ocupació.

2.2. Pronunciaments d'altres figures internacionals sobre l'aplicabilitat del IV Conveni de Ginebra i del Protocol addicional I al conflicte entre Israel i Palestina.

Diverses figures de notòria importància a nivell internacional han recolzat l'aplicabilitat del IV Conveni de Ginebra i del Protocol addicional I al conflicte entre Israel i Palestina:

El Comitè Internacional de la Creu Roja va declarar en un informe l'any 1975[20], abans de que es reconegués Palestina com a Estat observador no membre de les Nacions Unides per la seva Assemblea General, que el IV Conveni de Ginebra, relatiu a la protecció deguda a les persones civils en temps de guerra, era aplicable en la seva totalitat als tres territoris ocupats (la franja de Gaza, la ribera occidental i Jerusalem) i que Israel no podia suspendre la seva aplicabilitat perquè havia estat ratificat amb anterioritat correctament.

Tant la Comissió de Drets Humans com el Consell de Seguretat i l'Assemblea General de les Nacions Unides defensen que els Convenis de Ginebra de 1949 i els seus Protocols Addicionals són aplicables a la situació en qüestió i així ho han manifestat en reiterades resolucions i declaracions.

L'actual Relatora Especial sobre la situació dels drets humans en els territoris palestins ocupats des de 1967, la senyora Francesca Albanese, que ocupa el càrrec des de l'1 de maig de 2022, ha redactat 3 informes des de l'inici del seu mandat en relació a les vulneracions comeses per Israel contra el poble palestí, ja que entén que els Convenis de Ginebra de 1949 li són aplicables. En aquests informes realitza diverses propostes i recomanacions tant a Israel com a altres Estats i subjectes de dret internacional, ja que no té la capacitat per emetre ordres o prohibicions.

[20] CICR. Informe d'activitat anual, 1975. https://library.icrc.org/library/docs/DOC/RA_1975_ENG.pdf

En el seu primer informe, del 21 de setembre de 2022[21], la Relatora Especial aborda diverses preocupacions en matèria de drets humans, principalment sobre el dret del poble palestí a la lliure determinació, vulnerat per l'apartheid al que Israel l'està sometent. En conseqüència, recomana al Govern d'Israel que compleixi amb les seves obligacions de dret internacional i que cessi l'ocupació del territori palestí. A més, recomana als Estats que investiguin i condemnin les violacions perpetuades per Israel i que prenguin mesures per prevenir futures vulneracions de drets humans.

En el seu segon informe, del 28 d'agost de 2023[22], se centra en els maltractaments arbitraris, però deliberats, als que sotmeten als palestins, com la privació de llibertat, constituint crims internacionals enjudiciables per la Cort Penal Internacional segons el que estableix l'Estatut de Roma. Per aquests motius recomana abolir el sistema arbitrari de privació de la llibertat israelià, a més de l'alliberació dels reclusos i l'entrega de tots els cossos dels morts, tant palestins com israelians, per a que puguin ser enterrats. A més, recomana la investigació per part de la Cort Penal Internacional de les vulneracions de drets comeses pel Govern israelià.

En el seu tercer i últim informe, de moment, del 20 d'octubre de 2023[23], la Relatora Especial destaca la figura dels nens i de la Convenció sobre els Drets dels Nens, conveni del que Israel és part però que, alhora, està incomplint amb la seva ocupació del territori palestí. En aquest últim document, la Relatora recomana a Israel que cessi les pràctiques abusives contra nens, respectant així la Carta de les Nacions Unides i el dret internacional. A més, recomana a la Representant Especial del Secretari General per la Qüestió dels Nens i els Conflictes Armats que inclogui a Israel a la llista del Consell de Seguretat dels Estats part que cometen violacions greus contra els nens. Per últim, recomana als Estats que persegueixin els crims internacionals, concretament els que assenyala en aquest informe, i que adoptin les mesures necessàries per respondre-hi, així com que no reconeguin com a legítima l'ocupació d'Israel del territori palestí.

---

[21] A/77/356: *Situació dels drets humans als territoris palestins ocupats des de 1967*, de 21 de setembre de 2022.https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n22/598/08/pdf/n2259808.pdf?token=xJ6VKgLqDZv2ZqdyOy&fe=true

[22] A/HRC/53/59: *Informe del Relator Especial sobre la situació dels drets humans als territoris palestins ocupats des de 1967*, de 28 d'agost de 2023.
https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g23/116/64/pdf/g2311664.pdf?token=DWXrf135zgbatev2Sb&fe=true

[23] A/78/545: *Situació dels drets humans als territoris palestins ocupats des de 1967*, de 20 d'octubre de 2023.https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n23/315/28/pdf/n2331528.pdf?token=cM0R0SoP0JX9LcrHSY&fe=true

Aquestes observacions i recomanacions no han estat només fetes per l'actual relatora, sinó que els seus predecessors (el Sr. S. Michael Lynk, el Sr. Makarim Wibisono, el Sr. Richard Falk, el Sr. John Dugard, el Sr. Giorgio Giacomelli, el Sr Hannu Halinen i el Sr. René Felber) també van mostrar preocupacions semblants durant els seus respectius mandats.

2.3. L'aplicabilitat del Dret Internacional Humanitari segons Israel.

El Tribunal Suprem Israelià reconeix el costum internacional com a font del dret israelià, ja que aquesta s'imposa a tots els subjectes obligatòriament i està basada en el consens universal sobre uns valors mínims elementals, essent d'interès general per la humanitat[24]. Alhora ha admès la seva incorporació automàtica dins del seu sistema jurídic intern, creant una doctrina en matèria de drets humans aplicable al conflicte de Palestina, però ha establert que, quan aquesta entra en conflicte amb la seva normativa interna, és aquesta última la que preval[25].

El TSI ha creat una jurisprudència que en molts casos ha limitat la aplicabilitat de les normes de dret internacional humanitari, fins i tot les que formen part del dret consuetudinari, davant dels tribunals d'Israel, sobretot pel que fa als drets humans en els territoris ocupats. L'argument d'Israel per aquesta pràctica es centra fonamentalment en la diferència entre els temps de guerra i els temps de pau.

Tot i això, el TSI ha reconegut en diverses ocasions l'obligació de complir amb els tractats internacionals ratificats per Israel en matèria de drets humans, per tenir disposicions que alhora són dret consuetudinari[26]. No obstant, presenta la següent justificació per la no aplicació d'aquests tractats en els territoris ocupats: primer, que

[24] HCJ 3278/02, *Center for Defense of the individual v. IDF Commander in the West Bank.* https://supremedecisions.court.gov.il/Home/Download?path=EnglishVerdicts/02/780/032/A06&fileName=02032780_a06.txt&type=4

[25] HCJ 69/81, *Bassil Abu Aita Et al. v The Regional Commander of Judea and Samaria,* pp. 42-43. https://supremedecisions.court.gov.il/Home/Download?path=EnglishVerdicts/94/920/070/A01&fileName=94070920.A01.txt&type=4

[26] HCJ 2936/02, *Physicians For Human Rights v. The Commander of IDF.* https://supremedecisions.court.gov.il/Home/Download?path=EnglishVerdicts/02/360/029/L02&fileName=02029360_l02.txt&type=4
HCJ 2117/02, *Physicians for Human Rights v. The Commander of the IDF Forces in the West Bank*. https://supremedecisions.court.gov.il/Home/Download?path=EnglishVerdicts/02/170/021/L06&fileName=02021170_l06.txt&type=4
HCJ 3451/02, *Almandi v. Minister of Defense.* https://supremedecisions.court.gov.il/Home/Download?path=EnglishVerdicts/02/510/034/a06&fileName=02034510_a06.txt&type=4

aquests són d'aplicació dins de la sobirania del territori israelià i que, després de transferir la sobirania a l'Autoritat Palestina, ja no li són d'aplicació; i segon, que no és viable aplicar simultàniament el DIH i el DIDH, ja que el primer s'aplica en casos de conflicte armat entre Estats i el segon en situacions de pau dins la seva pròpia societat.

Per harmonitzar la pràctica d'aquestes dues branques del dret, especialment a la situació de Palestina, s'utilitza el principi *lex specialis*, és a dir, s'utilitza el dret internacional dels drets humans com a norma especial per protegir els drets humans en la conducció d'hostilitats, quan també és aplicable el dret internacional humanitari i, concretament, la llei d'ocupació.

El Tribunal Suprem d'Israel ha aplicat aquest principi en diverses ocasions[27], però no quan es tracta de conflictes dins dels territoris ocupats. En aquests casos, el Tribunal mai ha especificat quina norma és d'aplicació si es dona una incongruència entre el seu dret intern, el DIH i el DIDH.

Per una altra banda, tenim la postura del Govern d'Israel sobre l'aplicació del dret internacional humanitari als territoris ocupats, que s'ha mantingut inamovible des del principi del conflicte amb Palestina, tot i que, depenent de quin partit estigués al poder, les negociacions per la pau han estat més o menys fructíferes[28]:

Primer, sobre les lleis d'ocupació, el Govern nega la seva aplicabilitat perquè Israel va ocupar els territoris a causa de la guerra de 1967, coneguda com la *guerra dels sis dies*, i que prèviament no hi havia una sobirania internacionalment reconeguda sobre aquells territoris. Per aquestes raons, no es pot considerar Palestina com a territori ocupat, ni com a una Alta Part Contractant de l'article 2 del IV Conveni de Ginebra de 1949[29].

Segon, sobre l'aplicabilitat del IV Conveni de Ginebra de 1949, el Govern israelià estableix que no és d'obligatòria aplicació perquè, com no s'ha incorporat al seu dret intern, no es pot invocar davant el seu Tribunal Suprem. Tot i això, accepta la seva aplicació *de facto* en situacions de caràcter humanitari quan la seva normativa interna no aporti una solució[30].

---

[27] HCJ 769/02, *Public Committee Against Torture v. Government.* https://supremedecisions.court.gov.il/Home/Download?path=EnglishVerdicts/02/690/007/e16&fileName=02007690_e16.txt&type=4

[28] PÉREZ VELASCO, Natalia. *El sistema polític d'Israel i el seu impacte en el procés de pau amb els palestins*, Universitat Autònoma de Madrid, Madrid, España, 2012. https://repositorio.uam.es/bitstream/handle/10486/666819/perez_velasco_natalia.pdf?sequence=1&isAllowed=y

[29] BLUM, Yehuda Zvi. *The Missing Reversioner: Reflections on the Status of Judea and Samaria*. Israel Law Review. Vol. 3, 1968, pp. 279-280.

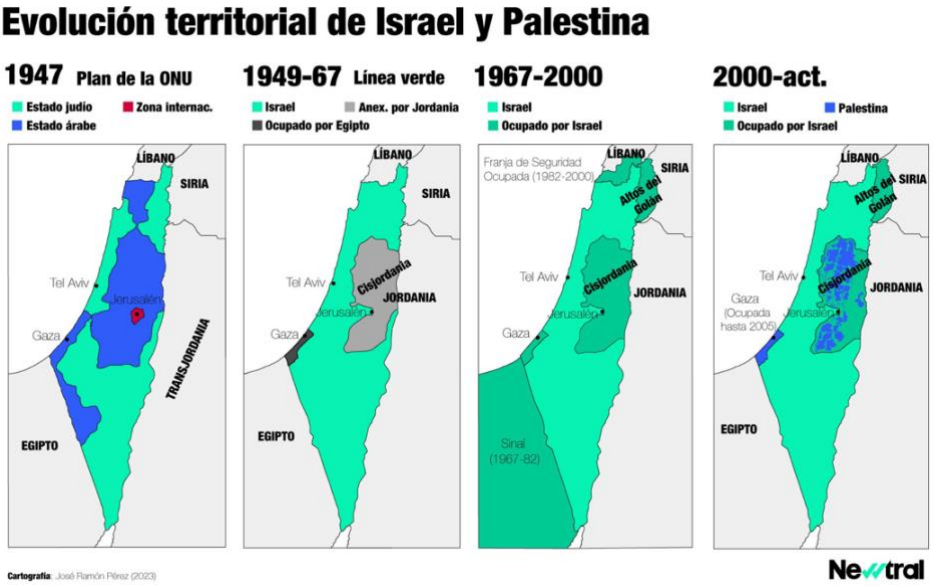
[30] SHAMGAR, Meir. *The Observance of International Law in the Administered Territories*. Israel Yearbook on Human Rights. Vol. 1, 1971, p. 263.

Pel que fa a l'aplicació del dret internacional dels drets humans, el Govern comparteix la seva postura amb el Tribunal Suprem, manifestant que els drets humans només s'apliquen en temps de pau.

En conclusió, el Tribunal Suprem d'Israel admet que, en tant que ratificat, el IV Conveni de Ginebra li és d'aplicació, tot i que el seu Govern troba arguments per no utilitzar-lo en el conflicte amb Palestina, però nega l'aplicabilitat del I Protocol addicional de 1977, per no ser-hi part. On les dues institucions concorden és en la no aplicabilitat del dret internacional dels drets humans.

III. Compliment del IV Conveni de Ginebra de 1949, relatiu a la protecció de les persones civils en temps de guerra, i del Protocol addicional I de 1977, relatiu als conflictes armats internacionals, a la situació de Palestina.

El IV Conveni de Ginebra, en tant que ha estat ratificat tant per l'Estat d'Israel com per Palestina, ha de ser respectat pels dos Estats en tot moment. El Protocol addicional I, tècnicament, només és d'obligatori compliment per a Palestina, ja que Israel no l'ha ratificat. No obstant, les disposicions dels dos instruments de dret internacional humanitari que s'han convertit en dret consuetudinari són obligatòries per tots els Estats i, per tant, s'han de complir tant per part de Palestina com d'Israel. Tot i això, des dels inicis del conflicte entre els dos Estats en qüestió, les seves disposicions han estat violades en nombroses ocasions. A continuació analitzarem el seu compliment, o millor dit, el seu incompliment en els diferents àmbits que regulen des de l'any 1967, quan Israel va ocupar militarment i de forma permanent els territoris palestins després de la Guerra dels Sis Dies.

Font: Newtral.

3.1. Protecció de les persones i de llocs protegits.

3.1.1. Principi de distinció.

El principi de distinció és la norma fonamental que regeix els conflictes armats i es troba regulat a l'article 48 del Protocol addicional I:

> *"Per tal de garantir el respecte i la protecció de la població civil i dels béns de caràcter civil, les Parts en conflicte faran distinció en tot moment entre població civil i combatents, i entre béns de caràcter civil i objectius militars i, en conseqüència, dirigiran les seves operacions únicament contra objectius militars."*

Aquest principi ofereix una doble protecció, tant a població com a béns de caràcter civil, que ha estat vulnerada de forma reiterada i injustificada.

a) Persones civils i combatents.

Seguint amb el principi de distinció, les forces armades d'un Estat no poden dirigir les seves operacions militars contra la població civil, ni actes ni amenaces de violència, com ara són les agressions, maltractaments o assassinats en massa, amb la finalitat d'atemorir-la. Aquesta prohibició, alhora tipificada com a crim de guerra, ha estat infringida per part d'Israel en nombroses ocasions des de que va començar el seu conflicte amb Palestina. És la població civil la primera víctima de tota guerra, ja que a la pràctica no es compleix amb el principi de distinció i es dirigeixen els atacs de forma indiscriminada.

Els Estats en conflicte han de respectar en tot cas unes garanties fonamentals de les persones civils o fora de combat, que estan compreses a l'article 3, comú a tots els Convenis de Ginebra de 1949:

Se les ha de proporcionar un tracte humà, sense discriminació per cap criteri (raça, color, sexe, religió, creences...): aquesta garantia està sent vulnerada contínuament per ambdues parts, ja que dirigeixen els seus atacs contra persones civils amb una religió i unes creences diferents a les seves pròpies (jueus contra musulmans i viceversa).

A banda d'aquesta discriminació recíproca, s'ha de fer especial menció a l'apartheid israelià contra la població palestina. Existeixen diverses definicions al concepte d'apartheid. L'article 7 apartat 2 lletra h de l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional estableix la següent:

h) Per "crim d'apartheid" s'entendran els actes inhumans de caràcter similar als esmentats en el paràgraf 1[31] *comesos en el context d'un règim institucionalitzat d'opressió i dominació sistemàtiques d'un grup racial sobre un o més grups racials i amb la intenció de mantenir aquest règim;*

Per una altra banda, l'article 2 de la Convenció Internacional sobre la Repressió i el Càstig del Crim d'Apartheid, de 30 de novembre de 1973[32], estableix la següent definició:

A les finalitats d'aquesta Convenció, l'expressió "crim d'apartheid", que inclourà les polítiques i pràctiques anàlogues de segregació i discriminació racial tal com es practiquen a l'Àfrica meridional, denotarà els següents actes inhumans comesos per tal d'instituir i mantenir la denominació d'un grup racial de persones sobre qualsevol altre grup racial de persones i d'oprimir-lo sistemàticament:

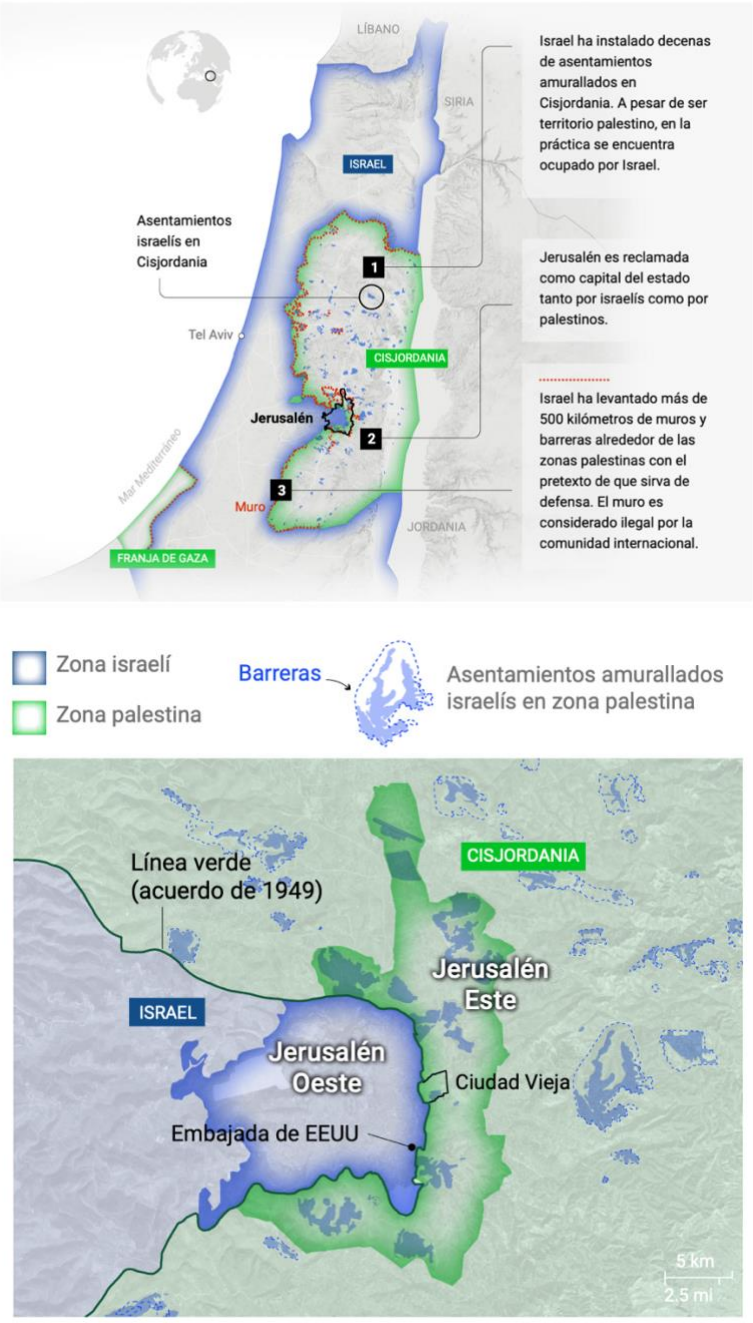
I a continuació disposa una sèrie d'actes que es consideren crim d'apartheid, com són: la denegació a un o més membres d'un o més grups racials del dret a la vida i a la llibertat de la persona; la imposició deliberada a un o més grups racials de condicions d'existència que comportin la seva destrucció física, total o parcial; qualsevol mesura destinada a impedir a un o més grups racials la participació a la vida política, social, econòmica i cultural del país; qualsevol mesura destinada a dividir la població segons criteris racials; l'explotació laboral a membres d'un o més grups racials, en especial el sotmetiment a treballs forçats; la persecució d'organitzacions i persones que s'oposen a l'apartheid, privant-les de drets i llibertats fonamentals.

Aquest apartheid afecta tant a ciutadans palestins d'Israel com a ciutadans palestins dels Territoris Palestins Ocupats. Els que es troben a Israel pateixen desigualtat de tracte respecte els jueus en tots els àmbits de la vida quotidiana: habitatge, educació, sanitat, etc. Els que es troben als TPO queden subjectes a les normes del comandant militar, que són ordres militars que regulen la seva vida privada, que alhora contravenen les normes internacionals en matèria de drets humans i de dret internacional humanitari. Aquesta discriminació alhora s'ha vist agreujada amb la construcció del mur l'any 2002, que separa Cisjordània dels territoris palestins, amb la finalitat de segregar la població.

[31] El paràgraf 1 de l'article 7 de l'Estatut de Roma estableix el que s'entén per crim de lesa humanitat.
[32] Convenció Internacional sobre la Repressió i el Càstig del Crim d'Apartheid, de 30 de novembre de 1973. https://www.acnur.org/fileadmin/Documentos/BDL/2002/1426.pdf

Tot i que la Cort Internacional de Justícia el va declarar il·legal a la seva opinió consultiva l'any 2004[33], Israel no ha aturat la seva expansió.

Independentment d'on es trobin els palestins, si a Israel o als TPO, com a sí mateixos es consideren palestins, entren dins d'un mateix grup ètnic o racial, per tant són víctimes de l'apartheid.

Font: Univision notícies.

[33] Cort Internacional de Justícia. Opinió consultiva. *Conseqüències jurídiques de l'edificació d'un mur al territori palestí ocupat.* 9 de juliol de 2004. https://www.icj-cij.org/files/case-related/131/131-20040709-ADV-01-00-EN.pdf

El dret internacional consuetudinari també prohibeix els atemptats contra la vida, la integritat corporal o la dignitat personal, com ara són l'homicidi, la tortura, els tractes cruels, inhumans o degradants, qualsevol càstig corporal, mutilacions, experimentacions o qualsevol forma de violència sexual. Aquests atemptats són una pràctica molt generalitzada en els interrogatoris a detinguts per les forces armades de les parts en conflicte, però també a civils en llibertat. Les forces armades israelianes practiquen tot tipus de càstigs corporals, des de cops en les zones més sensibles del cos, privació de la son i d'aliments, aplicació de grillons en postures doloroses i durant llargs períodes de temps. Utilitzen aquestes tècniques tant per detenir a sospitosos de col·laborar amb organitzacions que Israel considera il·legítimes, com el Front Popular per a l'Alliberament de Palestina (FPAP), facció de l'Organització per a l'Alliberament de Palestina (OAP), com per extreure'ls informació sobre aquestes. En algunes ocasions, sobretot quan es tracta de dones, també s'utilitza la violència sexual com a arma i càstig, com va ser el cas de Ghadir Awad, que va patir assetjament sexual quan fou detinguda el 22 de gener de 1992 per les forces de seguretat israelianes[34].

Les forces de Hamàs també han infringit aquestes disposicions de dret internacional consuetudinari, no només contra israelians, sinó també contra palestins acusats de col·laborar amb Israel. Durant els mesos de juliol i agost de 2014, el Moviment de Resistència Islàmica va dur a terme l'operació "*Estrangular colls*", segrestant, torturant i matant a aquells que considerava traïdors per ajudar a l'exèrcit israelià. En aquella mateixa època, les forces de Hamàs també van dirigir els seus atacs contra membres i simpatitzants d'Al-Fatah, també coneguda com a Moviment Nacional d'Alliberació de Palestina, una organització político-militar que forma part de l'Organització per a l'Alliberament de Palestina (OAP) i que és el principal rival polític del Moviment de Resistència Islàmica dins la Franja de Gaza. Un d'ells va ser Atta Najjar, un ex agent de policia de l'Autoritat Nacional Palestina (ANP) que patia una discapacitat mental. Va ser detingut al 2009 i se'l va condemnar a 15 anys de presó per col·laborar amb Israel, però el 22 d'agost de 2014 va ser executat[35].

La ONG *Human Rights Watch* (HRW) va denunciar, no només a Hamàs, sinó també a l'Autoritat Nacional Palestina (ANP), per utilitzar mecanismes de repressió

[34] Amnistia Internacional. *Israel i els Territoris ocupats: temor de tortures o maltractaments*, 1 de març de 1992. https://www.amnesty.org/es/documents/mde15/005/1992/es/

[35] Amnistia Internacional. *Palestine (State of): "Strangling Necks" Abductions, torture and summary killings of Palestinians by Hamas forces during the 2014 Gaza/Israel conflict.* 27 de maig de 2015. https://www.amnesty.org/es/documents/mde21/1643/2015/en/

contra la població palestina, tant a Gaza com a Cisjordània, que vulneraven el dret internacional humanitari i dels drets humans[36]. Després de 2 anys d'investigació, *Human Rights Watch* va redactar aquest informe amb declaracions de persones que han estat detingudes de forma arbitrària, sobretot per criticar les autoritats palestines de forma pacífica, així com les dels seus familiars, metges i advocats, fins assolir un total de 147 declaracions sobre 86 casos diferents. Un dels ex detinguts va ser Hamza Zbeidat, treballador de la ONG *MA'AN Development Center*, que va ser detingut l'any 2016 per fomentar a través de Facebook la lluita contra l'ANP i l'ocupació israeliana.

L'Autoritat Nacional Palestina, de la mateixa manera que Hamàs, ha comés en nombroses ocasions abusos contra membres i simpatitzants del Moviment de Resistència Islàmica. Aquest va ser el cas d'Osama al-Nabrisi, que va ser detingut en més de 15 ocasions des de la seva alliberació d'una presó israeliana a l'octubre de 2014, per romandre involucrat amb el bloc polític de Hamàs mentre estava pres. Durant els interrogatoris, se'l va col·locar en postures incòmodes durant llargs períodes de temps, amb manilles massa estretes que li van deixar ferides.

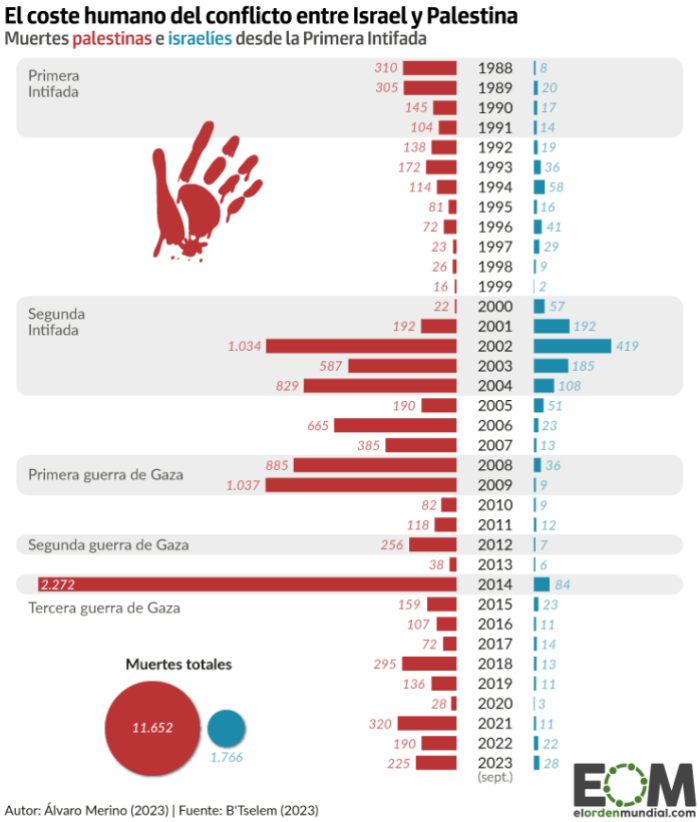
Les dues organitzacions polítiques utilitzen les detencions per castigar i dissuadir a la població de futures crítiques i activisme que perjudiqui la seva reputació i força dins del territori.

Human Rights Watch finalitzava l'informe instant als països que assisteixen financerament a les forces de seguretat palestina de l'ANP (EE.UU. i la UE) i a Hamàs (Turquia, Iran i Qatar) a que paralitzessin aquest finançament fins que es posés fi a aquestes pràctiques que atempten contra el dret internacional humanitari i dels drets humans, que s'obrís una investigació i que es responsabilitzés a tots aquells que han participat.

A aquesta recopilació de pràctiques internacionalment rebutjades i prohibides s'ha d'afegir que, des de la Primera Intifada[37] l'any 1988 fins al setembre de 2023, abans del començament d'aquesta última guerra entre Israel i Palestina, s'han registrat les morts d'11.652 persones palestines i 1.766 israelianes.

[36] Human Rights Watch (HRW). *Two authorities, one way, zero dissent: Arbitrary Arrest and Torture Under the Palestinian Authority and Hamas.* 23 d'octubre de 2018. https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/palestine1018_web4.pdf

[37] La Real Acadèmia Espanyola defineix la Intifada com *"Insurrecció popular palestina protagonitzada pels joves en front a les forces israelianes d'ocupació".*

Per una altra banda, el Centre d'Informació Israelià pels Drets Humans als Territoris Ocupats, conegut com a B'TSELEM, emmagatzema i publica les dades de les persones que han estat assassinades durant el conflicte entre Israel i Palestina des de l'any 2000. Analitzant les dades que ha fet públiques el Centre d'Informació, podem extreure diverses conclusions: primer de tot, que la majoria de palestins moren en mans de les forces armades israelianes a la Franja de Gaza, però que una petita part són assassinats per civils israelians, sobretot a Cisjordània. Segon, que també hi ha palestins que són assassinats per palestins, la majoria per ser sospitosos de col·laborar amb Israel. Tercer, que els palestins causen més morts d'israelians civils que de militars, els primers a territori israelià i els segons als Territoris Palestins Ocupats. Quart, que moren molts més palestins menors d'edat que israelians, així com dones. Per últim i que cal destacar, la base de dades de B'TSELEM també fa públiques les morts d'estrangers, tant en mans de palestins com d'israelians, essent les primeres més elevades que les segones.

L'última consignació de l'article 3 que han de complir les parts en conflicte és la de garantir un procés judicial equitatiu, amb totes les garanties judicials indispensables. Les forces de seguretat israelianes han realitzat detencions multitudinàries i arbitràries, incloent a dones i a menors d'edat, aplicant ordres d'arrest que permeten la seva detenció sense acusació ni judici, per un període de fins a 6 mesos, però prorrogables de forma

indefinida. Entre 1987 i 1993, les forces israelianes van detenir a més de 100 mil palestins seguint ordres militars. Aquestes persones privades de llibertat alhora tenen dret a que es respectin els seus drets i necessitats bàsiques establerts als articles 79 a 135 del IV Conveni de Ginebra. Han d'estar ubicades en locals lluny de la zona de combat, en condicions higièniques i saludables, amb edificis separats per dones i nens, excepte que estiguin reclosos com a unitat familiar. S'han de registrar les seves dades personals i permetre la correspondència i les visites, tant personals com dels seus advocats, així com l'accés al Comitè Internacional de la Creu Roja o a professionals de la salut en cas de necessitar atenció mèdica. A la majoria dels detinguts se'ls tanca en règim d'aïllament durant llargs períodes de temps, sense justificació ni accés a l'exterior, i se'ls sotmet a tortures durant els seus interrogatoris. Aquest és el cas de Mustafá Akkawi, a Jerusalem, l'any 1992, però s'han denunciat milers de casos davant el Comitè Internacional de la Creu Roja. Les denuncies han anat disminuint al llarg dels anys, ja que les víctimes no volien repetir les seves vivències. L'any 1977 Israel va acordar amb el CICR la visita a les seves presons per verificar les condicions en les que es trobaven els presos, però des d'aleshores l'Estat israelià ha posat impediments al Comitè en reiterades ocasions per evitar les visites, reduint el seu nombre considerablement.

A banda d'aquestes garanties fonamentals, també s'han establert d'altres addicionals, com són: la prohibició de l'esclavitud i la tracta d'esclaus, de sotmetre a la població a treballs forçats o utilitzar-los com a escuts humans. Al gener del 2021, la majoria dels treballadors palestins de la planta de filtració d'aigua de Yamit, ubicada en una zona industrial il·legal que manté Israel a la Cisjordània ocupada, es van declarar en vaga per lluitar pels seus drets laborals i denunciar el tractament esclavista al que els estaven sotmetent. Els treballadors en vaga demanaven mesures de protecció salut i seguretat laborals, concretament en matèria de la COVID-19; baixes i vacances remunerades en igualtat de condicions que els treballadors israelians de la mateixa planta; augments salarials i fons de pensions que assegurin el manteniment de les contribucions fins la seva jubilació. Al novembre de 2020 havien arribat a un acord amb la companyia per cobrir aquestes deficiències, però dos mesos després aquesta encara no havia aplicat cap mesura acordada.

Una altra garantia és l'obligació de respectar la vida familiar, les conviccions i les pràctiques religioses de la gent. Israel, que té dins les seves fronteres a moltes persones que practiquen la religió musulmana, i alhora ocupa territoris on la majoria de la població tenen a aquesta fe, ha aplicat polítiques perjudicials per a aquests creients. L'any 2016 va

aprovar una llei coneguda com la Llei Muecín, que prohibeix a les mesquites utilitzar altaveus a la via pública per cridar als musulmans per practicar la oratòria. El primer ministre israelià, Benjamin Netanyahu, ha declarat en varies ocasions el tancament en dies de prec del que es coneix com l'explanada de mesquites, que conté la Mesquita Al Aqsa i el Santuari de la Cúpula de la Roca, considerada el tercer indret més sagrat de l'islam.

A més, queda prohibit el desplaçament de la població civil de l'estat ocupat, excepte per motius de seguretat o raons militars imperioses, ni de l'estat ocupant (article 49 del IV Conveni). En cas de que el desplaçament estigui justificat, s'ha de garantir que la població gaudeixi de condicions satisfactòries d'allotjament, higiene, salubritat, seguretat, alimentació i la no separació dels membres d'una mateixa família, així com el seu dret a retornar voluntàriament un cop cessin les raons que van motivar al seu desplaçament. Israel ha traslladat tant a palestins a altres territoris, com a israelians a territoris palestins, acollint-se en la premissa de que el trasllat està justificat per raons militars, però sense proporcionar les garanties mínimes establertes al Conveni. Els desplaçaments van començar amb la partició del territori en dos Estats, un àrab i l'altre jueu, l'any 1948, quan van ser traslladats més de 700 mil ciutadans palestins (*Nakba*[38]) i amb la guerra de 1967, que va provocar el trasllat massiu de 300 mil (*Naksa*[39]). El desplaçament de palestins ha estat continu des d'aleshores, amb períodes de més intensitat que d'altres, però s'han incrementat amb la guerra que va començar el passat octubre (a la que ja anomenen *Nakba 2023*). A més, Israel en cap moment ha respectat el dret de retorn dels palestins reconegut pel IV Conveni de Ginebra. Per una altra banda, al març de 2023, l'Alt Comissionat pels Drets Humans va confirmar mitjançant un informe[40] al Consell de Drets Humans que aproximadament 700 mil israelians vivien il·legalment a la Cisjordània ocupada, després de ser traslladats a 279 assentaments que té l'Estat d'Israel als territoris ocupats, la meitat establerts de forma il·legal, fins i tot segons la seva normativa interna. Aquestes xifres suposen un augment del 40% respecte de les xifres recollides al 2012. Al llarg del 2023, es van construir més de 24 mil habitatges en els assentaments israelians a la Ribera Occidental, el major volum registrat des del 2017,

[38] En àrab significa "*catàstrofe*" o "*desastre*" i s'utilitza per designar l'èxode palestí als actuals territoris palestins de Gaza i la Ribera Occidental l'any 1948.
[39] En àrab significa "*revés*" i es refereix a l'expulsió forçosa dels palestins dels territoris colonitzats per Israel després de la Guerra dels Sis Dies.
[40] Informe de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans. 1 de febrer de 2024. https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g24/008/97/pdf/g2400897.pdf?token=8Q2FZGgZ6MmaW3quzz&fe=true

quan es va iniciar el monitoreig per part de les Nacions Unides. Amb aquest moviment de població es persegueix l'últim objectiu d'Israel: l'expulsió total del poble palestí.

En matèria de desaparicions forçoses, els articles 33 i 34 del Protocol addicional I estableixen que són les autoritats dels Estats part del conflicte les encarregades d'esbrinar l'esdevingut amb aquestes persones i de la cerca, rescat, tracte degut, repatriació de les restes i devolució dels efectes personals, inhumació i identificació de les persones mortes. Vint anys després de la desaparició de sis homes israelians en mans de les autoritats palestines en un centre de detenció de Salfit, a Cisjordània, encara no se sap què va passar amb elles. Per una altra banda, tampoc es coneix el parador de Hisham al-Sayed, palestí que vivia a Israel i tenia una discapacitat mental, ni d'Avera Mengistu, ciutadà israelià també amb discapacitat mental, que van desaparèixer els anys 2014 i 2015 en mans de les forces armades de Hamàs[41]. L'any 2022 les autoritats *de facto* de Gaza van publicar fotografies del primer, per pressionar Israel per acordar un intercanvi de presoners, però no van obtenir resposta[42]. La presa d'ostatges és una actuació prohibida per l'article 3 dels Convenis de Ginebra, i alhora pel dret consuetudinari, però a la pràctica s'ha convertit en una maniobra de guerra molt utilitzada.

i) Persones especialment protegides.

A banda de la població civil, són persones especialment protegides el personal sanitari, tant civil com militar, i es prohibeix específicament el seu càstig per la realització de tasques mèdiques conformes a la deontologia o la obligació de realitzar una tasca contraria a la deontologia (article 20 IV del Conveni i 16 del Protocol addicional I).

L'any 2018, després d'una manifestació pacífica al voltant de la tanca perimetral de les fronteres orientals de la Franja de Gaza, els atacs per part de l'exèrcit israelià van augmentar. Conseqüentment, l'entitat formada per professionals sanitaris palestins anomenada *Palestinian Medical Relief Society*, va enviar més assistència sanitària a la zona i va patir nombroses baixes, tant personals com materials. Una d'elles va ser Razan Al Najjar, una voluntària de 21 anys que va ser disparada per un franctirador israelià mentre intentava socórrer als manifestants ferits. Prèviament havia estat víctima d'altres

[41] Amnistia Internacional. *Israel i els Territoris Palestins Ocupats: civils israelians segrestats fa més de dos anys*, 31 de juliol de 2017. https://www.amnesty.org/es/documents/mde15/6460/2017/es/
[42] Agència AJN. *Hamàs difon imatges del captiu israelià Hisham al-Sayed*, 28 de juny de 2022. https://agenciaajn.com/noticia/hamas-difunde-imagenes-del-cautivo-israeli-hisham-al-sayed-192974

atacs per part de l'exèrcit israelià, amb bales de goma i contenidors de gas. Va ser la única paramèdica assassinada a la zona en aquell any, però altres 30 professionals van resultar ferits.

Shatha Odeh, activista, infermera, defensora de drets humans i directora de *Health Work Committees* (HWC), una organització palestina que presta atenció sanitària a persones que viuen al a Ribera Occidental ocupada, va ser detinguda i interrogada per les autoritats israelianes l'any 2021 i, després de la seva alliberació un any després, li van ordenar que deixés de treballar per la organització, ordre que no ha acatat.

Israel justifica els seus atacs a aquestes persones en que han perdut la seva protecció segons el que estableix el propi Protocol addicional I al seu article 65, per cometre actes perjudicials per a l'altra part en conflicte. L'Estat israelià estableix que l'ajut a combatents de les forces armades palestines, com és el cas del personal mèdic, constitueix un perjudici recollit en l'excepció de l'article 65, però l'article 19 del IV Conveni de Ginebra determina clarament que l'assistència a militars ferits o malalts no es pot considerar com a acte perjudicial per a l'altra part en conflicte.

També tenen una especial protecció el personal de socors humanitari, el religiós civil i militar, i els periodistes que realitzin missions professionals en zones de conflicte armat (articles 15 i 79 del Protocol addicional I). L'any 2017 es va aprovar a Palestina la Llei de Delictes Electrònics, que imposava multes i permetia la detenció de qualsevol persona que critiqués les autoritats palestines a Internet, inclosos periodistes. En els mesos posteriors, es van interrogar i detenir a més d'una vintena de periodistes de mitjans de comunicació de la oposició i a diversos activistes per les seves publicacions a xarxes socials com Facebook.

Un cas emblemàtic va ser el de la mort de Shireen Abu Akleh, una reportera de nacionalitat palestina-estatunidenca de la cadena Al Jazeera que va ser disparada mentre cobria una incursió militar d'Israel en la Cisjordània ocupada al maig de 2022. Tot i que l'exèrcit israelià va admetre que probablement havia mort per foc israelià, no va acusar als seus soldats. Aquest alhora és un exemple d'atac indiscriminat, ja que la periodista portava la seva identificació com a personal de premsa, però no es va respectar el seu estatut de civil.

A banda de l'especial protecció de la que gaudeixen les persones civils, s'estableix una major defensa per a dones, nens, ancians, invàlids i malalts mentals.

Per una banda, s'han de respectar les necessitats específiques de les dones en matèria de protecció, salut i assistència (article 27 del IV Conveni i 76 del Protocol

addicional I). Les dones són víctimes per partida doble en els conflictes armats, ja que a més de patir les pràctiques i conseqüències típiques de la guerra (destruccions, mobilitzacions, maltractaments, morts, etc.) són les principals víctimes d'agressions sexuals, sobretot per part de les forces armades de l'Estat enemic. Per aquest motiu, l'any 2009 es va crear la figura de l'Oficina i la Representant Especial del Secretari General de les Nacions Unides sobre la Violència Sexual en els Conflictes, que prepara informes anuals sobre Estats membres de les NNUU en conflicte dels que es sospita que estan cometent violacions. El personal que treballa per la defensa dels drets de les dones és alhora un objectiu recorrent dels atacs militars, rebent atacs físics i violència de gènere, discursos d'odi i amenaces que en ocasions inclouen als seus familiars.

Per una altra banda, es prohibeix el reclutament i la participació en les hostilitats de nens, considerats com a tal als menors de 18 anys, que gaudeixen del dret a un respecte i protecció especials (article 50 del IV Conveni i 77 del Protocol addicional I), així com els ancians, invàlids i malalts mentals.

De les 3.805 morts de palestins registrades per l'Oficina de les Nacions Unides per la Coordinació d'Afers Humanitaris[43] entre gener del 2008 i octubre del 2023, 839, és a dir, un 22%, van estar nens i un 6,6%, un total de 252 víctimes, van ser nenes. De les 310 defuncions israelianes en el mateix període de temps, van ser 6 nenes (gairebé un 2%) i 19 nens (6%). Pel que fa a la població ferida, d'un total de 152.258 palestins, 29.527 van ser nens (19,3%) i 2.653 van ser nenes (1,7%), però aquest número podria ser molt més elevat, ja que no consta l'edat de 27.577 ferits palestins. En els mateixos anys, 497 nens (7,8%) i 27 nenes (0,4%) van resultar ferits d'un total de 6.354 israelians, però tampoc consta l'edat de 472 víctimes, per tant el nombre final podria ser també major. Tot i que són un baix percentatge comparat amb els adults, ja que les normes consuetudinàries els han atorgat una especial protecció major que la de la resta de civils, el nombre de víctimes menors d'edat hauria de reduir-se encara més, però no serà possible mentre els exèrcits continuïn duent a terme atacs indiscriminats i reclutant a nens per fer la guerra. Al conflicte entre Israel i Palestina els anys 2008 i 2009, l'anomenada operació *Plom Fós*, es van reclutar a nens soldats per part de Hamàs, començant el seu adoctrinament des de la primària, fins i tot preescolar. Els nens alhora són les víctimes indirectes de la guerra més vulnerables: pateixen els assassinats dels seus familiars, tocs

[43] Base de dades de l'Oficina de les Nacions Unides per la Coordinació d'Afers Humanitaris sobre les víctimes en el context de les hostilitats en curs a la Franja de Gaza i Israel (2008-2023). https://www.ochaopt.org/data/casualties

de queda i altres tipus de càstigs col·lectius per part de l'exèrcit enemic, sobretot en mans dels soldats israelians en els Territoris Palestins Ocupats, que apliquen les normes del comandant militar. El Comitè dels Drets del Nen, al seu informe del 4 de març de 2010[44], va expressar la seva preocupació pel benestar dels nens, també israelians, però sobretot palestins, en el conflicte entre els dos Estats, que estava en auge els dos anys anteriors. També va mostrar la seva disconformitat respecte a la definició de nen en la legislació israeliana, ja que es distingeix entre nens israelians (menors de 18 anys) i nens palestins (menors de 16 anys) sense aportar cap justificació. Per finalitzar, va establir una sèrie de recomanacions per protegir els drets dels nens, però Israel encara no ha reaccionat.

Per una altra banda, els ancians són dels que més pateixen les conseqüències mèdiques causades per la guerra. La fundació *HelpAge International* va realitzar una avaluació al 2021 sobre l'afectació de la guerra a les persones grans i les seves necessitats en temps de conflicte armat[45]: més del 97% tenen al menys una condició mèdica i la majoria necessita medicaments d'ús diari o altres instruments mèdics; més del 80% pateix alguna discapacitat física, sobretot de mobilitat i de la vista, fet que els fa encara més vulnerables; aproximadament el 40% de la població de més edat afirma que passa gana, que té dificultats per accedir a aigua potable i que són completament dependents d'altres persones; i per últim, el 98% dels entrevistats per la fundació no han estat consultats abans per cap organització humanitària, ja que normalment són les víctimes oblidades.

b) Béns civils i objectius militars.

La destrucció de béns civils queda prohibida i està tipificada com a crim de guerra per l'Estatut de Roma (article 53 del Protocol addicional I). Només s'exceptua aquesta norma en cas de que les necessitats de guerra ho facin imperatiu, excepció que han al·legat ambdues forces armades per justificar les seves actuacions. Durant el període de conflicte de 2014, quan van augmentar els atacs entre els dos Estats, Israel va al·legar que l'estratègia militar de Hamàs consistia en portar la batalla a zones urbanes. Segons el Govern israelià, aquestes organitzacions no estatals realitzaven les seves operacions

[44] Comitè dels Drets del Nen. CRC/C/OPAC/ISR/CO/1. *Examen dels informes presentats pels Estats part en virtut de l'article 8 del Protocol facultatiu de la Convenció sobre els Drets del Nen relatiu a la participació de nens en conflictes armats*. 4 de març de 2010.
https://www.acnur.org/fileadmin/Documentos/BDL/2012/8565.pdf
[45] HelpAge International. *Avaluació sobre les necessitats de les persones grans a Gaza.* Octubre 2021.
https://www.helpage.org/silo/files/rna-gaza-rapid-needs-assessment-of-older-people-_pub.pdf

militars a zones civils, fins i tot disfressant-se com a persones civils i utilitzant les residències de la població com a centres de comandament militar i de vigilància. Les Forces de Defensa d'Israel i els més alts representants del Govern van declarar públicament que no era la seva intenció causar cap tipus de mal a la població palestina ni al seu entorn en el conflicte de 2014, però que donades les circumstàncies i després d'haver intentat arribar a la pau per la via diplomàtica no van poder evitar-ho.

Uns anys més tard, a principis de maig de 2021, Israel va dur a terme atacs aeris sense previ avís contra edificis residencials, acabant amb les vides de famílies senceres, incloent-hi menors d'edat, com van ser les famílies Abu al Ouf, Al Kolaq o Al Atar.

El B'TSELEM també emmagatzema i publica les dades de les cases demolides des de l'any 2004. Fins l'any 2022 es van derrocar completament un total de 5.112 cases sota el pretext de construccions il·legals, 1.891 per fins militars i 281 com a càstig; a més, es van destrossar parcialment 5 cases per fins militars i 3 com a càstig. Aquesta última classificació, la demolició de cases com a càstig, és alhora una violació de l'article 33 del IV Conveni de Ginebra, que prohibeix els càstigs col·lectius. En total, més de 23 mil persones s'han quedat sense llar, de les quals més de 4.500 són nens. La zona més perjudicada per aquestes demolicions ha estat l'Hebron, la ciutat palestina més gran de Cisjordània i la única que té al seu interior assentaments israelians. El seu centre històric, conegut com la Ciutat Vella d'Hebron, va ser declarat Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO l'any 2017 i es va incloure dins la llista de llocs amenaçats.

i) Béns especialment protegits.

Pel que fa als béns, són zones protegides les sanitàries, les desmilitaritzades, les ciutats obertes i les localitats no defensades, així com els béns culturals de caràcter civil (articles 14 i 15 del IV Conveni i articles 59 i 60 del Protocol addicional I).

Durant del conflicte armat de 2014, les forces armades israelianes van destruir nombrosos elements patrimonials palestins. El Ministeri de Turisme i Antiguitats va denunciar el cas davant l'Organització de les Nacions Unides per l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO) i l'Organització de la Lliga Àrab per l'Educació, la Ciència i la Cultura (ALECSO), aportant una llista de totes les obres fetes malbé. Aquestes es trobaven sobretot en mans de particulars, exposades en un total de set museus particulars, ascendint a més de 8 mil peces.

A l'Estat palestí es troba la terra d'olives i vinyes, paisatge cultural del sud de Jerusalem, a Battir, declarat patrimoni mundial per la UNESCO al 2015 i, en conseqüència, ha de ser protegit i preservat. Aquest paisatge cultural està situat molt a prop de la construcció del mur per part d'Israel i s'ha vist afectat des dels inicis del seu alçament.

També s'estableix la protecció de les unitats i mitjans de transport sanitaris destinats exclusivament a tasques sanitàries (articles 12 i 21 del Protocol addicional I). Durant el conflicte de 2014, l'exèrcit israelià va bombardejar varies ambulàncies a la zona central de la franja de Gaza que sortien de l'hospital d'Al Aqsa, que més tard també va ser atacat, per atendre a persones ferides. Per les mateixes dates també va ser atacat l'hospital de rehabilitació Wafa, l'únic de la zona que presta refugi i atenció a les persones grans.

Una altra obligació que tenen els Estats en conflicte és la de no dirigir els seus atacs contra edificis d'organitzacions internacionals que presten ajut humanitari, com és la Organització de les Nacions Unides o el Comitè Internacional de la Creu Roja o la Mitja Lluna Roja. Durant els atacs de 2009, l'exèrcit israelià va bombardejar una seu de l'Agència de la ONU per als refugiats a Gaza amb 700 persones al seu interior i un hospital de la Mitja Lluna Roja Palestina amb 500 persones. El CICR va denunciar els atacs, però Israel es va excusar en que va reaccionar als trets que provenien de l'interior dels edificis. Tot i això, al 2010 el Govern israelià va indemnitzar a les NNUU pels perjudicis que els seus atacs havien causat a les seves instal·lacions i vehicles a la Franja de Gaza, indemnització que ascendia als 10,5 milions de dòlars estatunidencs.

Israel, per justificar els seus atacs a aquests béns, al·lega que han perdut la seva protecció segons el que estableixen els tractats, perquè es destinen a la guerra, emmagatzemant armes i protegint a combatents (articles 19 IV del Conveni i 13 i 52 del Protocol addicional I). En diverses ocasions l'exèrcit israelià han al·legat que, si els líders de Hamàs no s'amaguessin entre la població, no hi hauria tantes baixes civils.

No obstant, com bé determinen els dos textos legals, si no es té certesa de que estiguin realitzant aquestes pràctiques perjudicials per a l'Estat enemic, no es pot atacar de forma automàtica, sinó que s'ha d'analitzar cas per cas, cosa que Israel molts cops no ha fet (articles 5 i 25 del IV Conveni i 52 del Protocol addicional I).

En tot cas, tal i com estableix el segon paràgraf de l'article 19 del IV Conveni, el fet d'assistir mèdicament a militars ferits o malalts no es pot considerar un acte perjudicial contra la seva seguretat, com tampoc ho és el fet de que hi hagi armes

pertanyents a aquests combatents que encara no s'hagin pogut retornar al servei competent per a retirar-les. Tot i que està recollit de forma específica al tractat, Israel ha comés nombrosos atacs sota aquest pretext.

3.2. Conducta durant les hostilitats.

El Protocol addicional I de 1977, relatiu als conflictes armats internacionals, regula les conductes que estan permeses i les que estan prohibides durant les hostilitats en un context internacional. Molts dels seus preceptes, com bé s'ha mencionat amb anterioritat, constitueixen dret internacional consuetudinari, per tant, malgrat que Israel no l'hagi ratificat, ha de complir amb el seu contingut.

3.2.1. Principi de proporcionalitat en l'atac.

Les parts han de prendre precaucions a l'hora de dur a terme les operacions militars: han de verificar els objectius amb anterioritat i avisar amb antelació sobre qualsevol atac que pugui afectar a la població civil, escollir els mètodes i mitjans de guerra avaluant els seus efectes per tant de que causin el menor impacte possible a les persones no combatents (article 57 del Protocol addicional I). L'exèrcit israelià en un primer moment avisava per telèfon sobre els imminents atacs que anava a realitzar. Aquest avís de vegades era inviable, ja que molts palestins no tenien línia telefònica. En conseqüència, repartien fullets escrits en àrab per avisar a la població civil. Amb el temps, van desenvolupar la tècnica "trucada sobre la teulada", que consistia en una confirmació del primer avís que es feia via telefònica, mitjançant la qual deixaven caure un míssil esquer que, en colpejar el sostre de les cases, alertava als seus habitants per a que evacuessin la zona. La pràctica ha evidenciat que aquesta tècnica no assegura la supervivència de la població civil, però Israel considera que és altament eficaç i legítim segons els límits establerts pel dret internacional. Tot i això, en determinades ocasions els atacs s'han produït sense previ avís, causant les morts de la població civil de la zona, com va ser el cas del bombardeig a les instal·lacions de l'UNRWA i edificis residencials a la Franja de Gaza al maig de 2021.

A més, han d'ubicar els seus propis objectius militars fora de zones densament poblades, lluny tant de persones com de béns de caràcter civil per evitar baixes no

desitjades (article 58 del Protocol addicional I). Aquesta obligació s'incompleix de forma reiterada per part de les forces armades dels dos Estats en conflicte, ja que, a la pràctica, ubiquen les seves bases militars on els hi sigui estratègicament més convenient, tant per l'atac com per la seva pròpia defensa, sense atendre a la possibilitat de que els civils que els envolten puguin resultar afectats pel confrontament.

3.2.2. Mètodes específics de guerra.

L'article 37 del Protocol addicional I estableix la prohibició de fer passar gana a la població civil com a mètode de guerra, acte que alhora ha estat tipificat com a crim de guerra per l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional. Amb la construcció del mur, la terra més fèrtil ha quedat al costat d'Israel i, juntament amb les restriccions de moviment per als palestins que han quedat a l'altra banda del mur, ja que més del 40% de les sol·licituds per traspassar-lo són rebutjades, molts agricultors s'han quedat sense poder accedir a les seves terres i, conseqüentment, sense treball, ni aliments, ni ingressos per poder-ne comprar. Aquestes terres han acabat essent confiscades i ara estan en mans d'Israel. El problema amb la ramaderia està estretament vinculat amb el de l'agricultura, ja que sense els aliments que estan a l'altra costat del mur, els animals no poden sobreviure. Per últim tenim les restriccions de pesca que Israel va imposar a la Franja de Gaza: els gazians no poden allunyar-se més de 15 milles nàutiques de la costa, només podent pescar en zones de poca profunditat, on no abunden els peixos. A tot això s'han de sumar els impediments imposats per Israel per a que els palestins puguin fer-se amb eines per realitzar aquests treballs del sector primari, ja que al·leguen que poden tenir un doble ús i utilitzar-se per a la guerra.

Tant el IV Conveni de Ginebra (articles 59 a 69) com el I Protocol addicional (articles 61 a 71) regulen l'obligació de les parts de permetre i facilitar el pas d'ajuda humanitària de caràcter imparcial i sense distincions, i garantir la llibertat de moviment essencial del seu personal per dur a terme les seves funcions humanitàries. Tot i que es poden reservar el dret de control d'aquest pas i pot restringir-se temporalment la seva llibertat de moviment, ha de quedar justificat per una necessitat militar imperiosa.

L'Estat d'Israel ha impedit el pas en nombroses ocasions, tant a personal d'ajuda humanitària del Comitè Internacional de la Creu Roja, com de la Mitja Lluna Roja o de l'Organització de les Nacions Unides. L'Oficina de Coordinació d'Afers Humanitaris

(OCAH) va denunciar públicament al seu estudi independent de 2011[46] la manca de voluntat internacional per pressionar el Govern d'Israel per a que concedís l'accés al personal humanitari i garantís les condicions necessàries per a que puguin treballar en un entorn permissiu i favorable a les seves prestacions.

Israel ha justificat les seves negatives al pas d'aquesta ajuda sobretot al·legant la manca d'imparcialitat dels actors humanitaris internacionals. Per una banda, fonamenta que les Nacions Unides no estan actuant de forma objectiva. Per una altra, tot i que reconeix que el CICR és més imparcial que l'ONU, molts israelians denuncien que el Comitè mai s'ha preocupat pels jueus, que no ho van fer durant l'Holocaust i que no ho fan a l'actualitat, posant en dubte la seva imparcialitat.

Addicionalment, s'ha establert com a crim de guerra a l'article 8.2.b.IV de l'Estatut de la Cort Penal Internacional la conducció d'operacions militars que no respectin el medi ambient. El Relator Especial sobre la situació dels drets humans en els Territoris Palestins Ocupats, Michael Lynk, que ocupava el càrrec entre els anys 2016 i 2022, feia èmfasi en l'accés a l'aigua i la degradació del medi ambient en el seu informe del 30 de maig de 2019[47]. Varies aldees palestines situades al sud d'Hebron van patir la destrucció de canonades que les proveïen d'aigua neta per part de l'Administració Civil d'Israel. Mentrestant, l'aigua de l'aqüífer costaner, l'única font natural d'aigua potable en la Franja de Gaza a la que tenen accés els palestins, ja que la resta queden en mans israelianes, ara és inadequada per al consum humà[48]. Per una banda, els recursos naturals que es troben al Territori Palestí Ocupat, com el mar Mort o les canteres, estan vetats als palestins. Per l'altra banda, les restes industrials de les plantes de tractament israelianes es traslladen a les que s'han denominat "zones de sacrifici", accelerant la degradació ambiental dels TPO, sense intervenció ni consentiment de la població de la zona.

3.2.3. Armes per a fer la guerra.

[46] Estudi independent encarregat per l'Oficina de Coordinació d'Afers Humanitaris (OCAH). *Permanecer y cumplir. Buenas prácticas para el personal humanitario en entornos de seguridad complejos.* 2011. https://www.unocha.org/sites/unocha/files/dms/Documents/Stay_and_Deliver_Spanish.pdf

[47] A/HCR/40/73. Informe del Relator Especial sobre la situació dels drets humans en els territoris palestins ocupats des de 1967. *Situació dels drets humans en el TPO, inclosa Jerusalem Oriental, amb especial èmfasi en l'accés a l'aigua i la degradació del medi ambient*, 30 de maig de 2009. https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g19/150/41/pdf/g1915041.pdf?token=hrIDM51cGGXvtDc05X&fe=true

[48] Equip de les Nacions Unides en el Territori Palestí Ocupat, *"Gaza: deu anys després"*, juliol 2017. https://unsco.unmissions.org/sites/default/files/gaza_10_years_later_-_11_july_2017.pdf

L'exèrcit israelià utilitza armes lleugeres, coets i míssils, artilleria, vehicles de combat, tancs, avions, vaixells i vehicles aeris no tripulats. Les forces de Hamàs, que tenen menys recursos tant materials com personals, utilitzen rifles i metralladores pesades, míssils, granades propulsades per coets, drons i armes antitancs.

El Protocol addicional I estableix dos tipus d'armes que queden totalment prohibides per les conseqüències negatives innecessàries que tenen sobre les persones contra les que es dirigeixen: primer, els mitjans i mètodes de guerra que causin mals superflus o patiments innecessaris (article 35 del Protocol addicional I). Segon, les armes d'efectes indiscriminats, és a dir, aquelles que no es poden dirigir contra un objectiu militar concret i que, per tant, poden atènyer tant a persones i béns de caràcter civil com militar (article 51 del Protocol addicional I).

De totes les armes emprades per Israel, varies entren dins d'alguna de les categories anteriors, com són les bales expansives i explosives; les bombes de fragmentació o submunició, que contenen alhora bombes més petites que augmenten l'àrea afectada; o els projectils amb fòsfor blanc, una arma incendiària que no distingeix entre objectius civils i militars i que, un cop esclata, causa danys desproporcionats.

Per part de Hamàs, destaquen els coets Qassam 3, amb materials de fragmentació que augmenten els danys de forma innecessària un cop exploten.

3.2.4. Aplicació del dret internacional humanitari.

Els Convenis de Ginebra de 1949 contenen unes disposicions comunes, que alhora s'han convertit en dret consuetudinari, relacionades amb l'aplicació i el compliment del dret internacional humanitari en cas de conflicte armat, així com la responsabilitat derivada en cas d'incompliment. Aquesta última també està recollida a l'article 91 del Protocol addicional I, que estableix que, en cas d'incompliment del dret internacional humanitari en un conflicte internacional, el primer responsable és l'Estat, que ha de reparar íntegrament la pèrdua o lesió causada.

Al febrer de 2017, el Centre d'Informació Israelià pels Drets Humans als Territoris Ocupats va publicar un informe sobre la negativa d'Israel d'indemnitzar als palestins pels danys causats per les seves forces de seguretat[49]. El Govern israelià ha

[49] B'TSELEM, Centre d'Informació Israelià pels Drets Humans als Territoris Ocupats. *Getting Off Scot-Free: Israel's Refusal to Compensate Palestinians for Damages Caused by its Security Forces,* febrer 2017. https://www.btselem.org/sites/default/files/sites/default/files2/201703_getting_off_scot_free_eng.pdf

proclamat la seva immunitat pel que fa als atacs produïts a Gaza i es nega a indemnitzar als palestins perjudicats. L'informe del B'TSELEM recull alguns testimonis d'aquests palestins que no han rebut cap compensació després de ser ferits per les forces armades israelianes, la gran majoria dones o menors d'edat. El Centre d'Informació Israelià aporta xifres concretes que demostren la davallada en indemnitzacions d'Israel cap a palestins: a principis dels anys 2000, la mitjana anual de compensacions econòmiques ascendia a 21,6 milions de xéquels (5,3 milions d'euros), però entre 2012 i 2016 l'Estat va pagar una mitjana de 3,8 milions de xéquels (menys d'1 milió d'euros). Les xifres als gazians són encara inferiors: durant els primers anys del segle XXI se'ls va indemnitzar una mitjana de 8,7 milions de xéquels anuals (poc més de 2 milions d'euros), però la xifra es va reduir fins als 280 mil xéquels (gairebé 70 mil euros).

Per una altra banda, el Tribunal del districte de Jerusalem va condemnar Palestina pels atacs contra israelians produïts durant la Segona Intifada, entre els anys 2000 i 2005, a una indemnització que arribava als 5,5 milions de xéquels (poc més d'1,3 milions d'euros). L'Autoritat Palestina va intentar reduir la quantitat sense èxit i no es va mostrar favorable a pagar, però com Israel és el responsable de recaptar els seus impostos, el més factible es que la indemnització arribi a les víctimes per aquesta via.

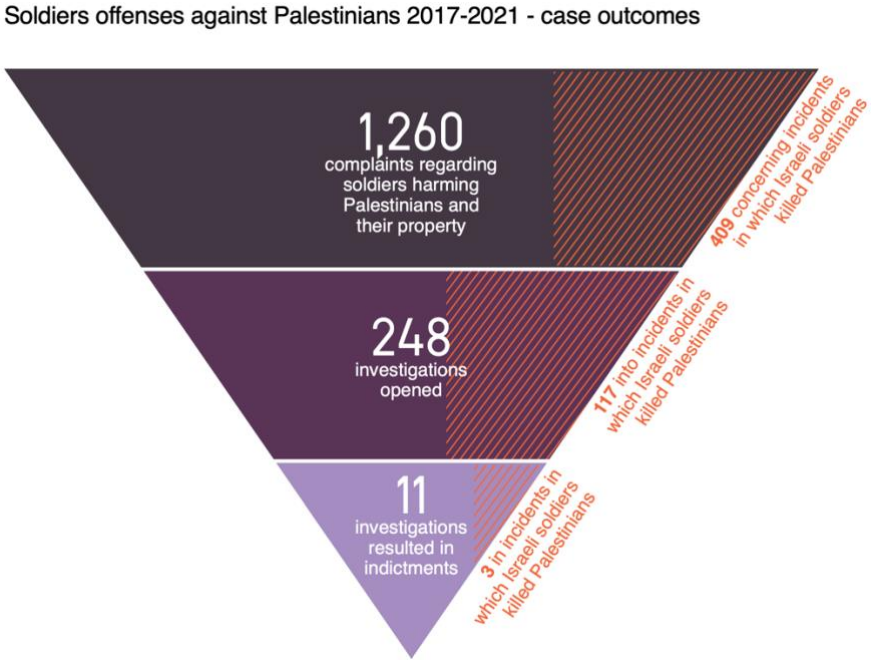
No obstant, els articles 86 i 87 determinen també la responsabilitat dels caps militars pels crims de guerra que han comés els seus subordinats en compliment de les seves ordres, així com per no prevenir-los, reprimir-los o denunciar-los quan tinguessin coneixement. L'informe de B'TSELEM de 2017[50] també fa referència a les investigacions que s'han tancat sense presentar càrrecs. El dret militar només investiga aquells casos en els que els soldats hagin desobeït les ordres dels seus superiors, causant així incidents aïllats, però no tracten la responsabilitat d'aquells que formulen les ordres, quedant impunes pels seus actes.

La ONG Yesh Din, una organització israeliana que lluita pel respecte dels drets humans, també va realitzar un informe al desembre de 2022 que recull dades més concretes sobre la manca d'investigacions per part d'Israel sobre els crims comesos pels seus soldats contra la població palestina entre els anys 2017 i 2021[51] (no analitza els crims

[50] *Ibid.*
[51] Yesh Din, Volunteers for Human Rights. Data sheet. *Law enforcement against Israeli soldiers suspected of harming Palestinians and their property*, desembre de 2022. https://s3.eu-west-1.amazonaws.com/files.yesh-din.org/LAW+ENFORCEMENT+AGAINST+ISRAELI+SOLDIERS+2017-2021/YeshDin+-+Data+12.22+-+English.pdf

comesos per agents de policia o personal de seguretat d'empreses privades). Dels més de mil casos que va rebre Israel en aquells 5 anys, menys del 20% van ser investigats, i d'aquests, menys de l'1% van resultar en una acusació i posterior enjudiciament als responsables.

Aquestes dades no reflecteixen el nombre real d'incidents en els que soldats israelians cometen crims de guerra contra palestins, ja que moltes víctimes no presenten cap denúncia per evitar posteriors represàlies que puguin patir, ja sigui contra ells o contra els seus familiars, per part de l'exèrcit enemic.

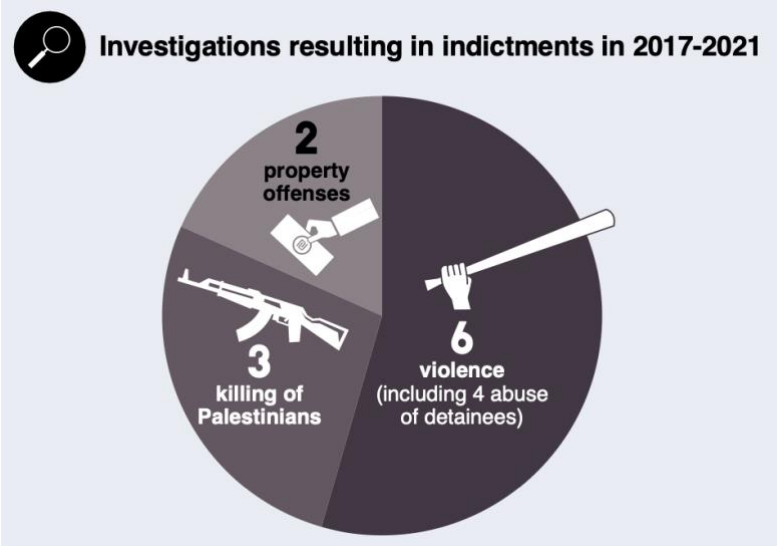
Font: Yesh Din, Volunteers for Human Rights. Data sheet. *Law enforcement against Israeli soldiers suspected of harming Palestinians and their property*, desembre de 2022.

Les penes aplicades als soldats israelians, responsables dels onze crims comesos contra palestins que van arribar a enjudiciar-se, no van ser proporcionals a les seves actuacions. El Sargent A.M., que va disparar i matar a un nen palestí de 14 anys, Otham Rami Hills, durant les protestes del març de 2018, sense rebre cap ordre d'un superior jeràrquic per fer-ho, va ser condemnat a 30 dies de servei comunitari militar. Una pena semblant (45 dies de servei comunitari militar) es va aplicar al soldat que va assassinar a un jove que estava pescant al novembre de 2018. Només tres mesos de servei comunitari militar va ser la pena establerta per a un soldat que va disparar des d'una torre de vigilància a una família sencera que havia tingut un accident de cotxe.

Aquests soldats són acusats d'abús de l'autoritat, fins al punt de posar en perill la vida o la salut i per danys negligents, suspenent la pena de presó per servei comunitari militar.

Pel que fa a la violència exercida contra palestins, s'han condemnat a cinc soldats per agredir a un pare i al seu fill mentre estaven emmanillats i amb els ulls tapats. La pena que se'ls va imposar va ser de cinc mesos i mig de presó (i només dos mesos per al soldat que estava gravant els fets) i una degradació en el seu rang. Una pena encara inferior va ser la acordada per al soldat que va agredir a un menor palestí al novembre de 2017. Per la resta de casos sobre abusos físics comesos contra palestins, inclosos detinguts, les condemnes dels soldats van ser semblants, cap d'elles superant els sis mesos de presó i la majoria substituint la pena de privació de llibertat per una multa o servei comunitari militar.

Els únics casos de danys causats a propietats palestines que s'han enjudiciat han estat per tallar els pneumàtics de cotxes de civils palestins. Aquestes dades demostren que Israel escull quins casos processar, ja que selecciona aquells més lleus on les penes que s'apliquin als responsables puguin ser més baixes sense que se'ls hi pugui recriminar per això. Als soldats culpables se'ls ha condemnat a pocs dies de servei comunitari militar i a una degradació de rang, fins i tot en alguns casos han d'indemnitzar als propietaris dels béns fets malbé, tot i que les quantitats no són proporcionals als danys causats, però en cap cas entren a presó.

Font: Yesh Din, Volunteers for Human Rights. Data sheet. *Law enforcement against Israeli soldiers suspected of harming Palestinians and their property*, desembre de 2022.

Israel, en comptes de negar-se directament, tant a indemnitzar a les víctimes com a dur a terme investigacions sobre els crims de guerra, manifesta la seva voluntat per realitzar ambdues coses, però amb limitacions: al·lega que les indemnitzacions s'hauran de pactar un cop hagi acabat la guerra, sabent que aquestes negociacions no aniran enlloc; i alhora limita les investigacions als soldats més prescindibles, de menor rang, pels actes menys greus, aplicant penes desproporcionadament baixes i evitant, sempre que li és possible, que entrin a presó[52].

[52] B'TSELEM, Centre d'Informació Israelià pels Drets Humans als Territoris Ocupats. *Getting Off Scot-Free: Israel's Refusal to Compensate Palestinians for Damages Caused by its Security Forces*, febrer 2017. https://www.btselem.org/sites/default/files/sites/default/files2/201703_getting_off_scot_free_eng.pdf

Conclusions.

L'anàlisi detallat realitzat al llarg d'aquest Treball de Fi de Grau demostra que el dret internacional humanitari, concretament el IV Conveni de Ginebra de 1949 i el Protocol addicional I de 1977, és directament aplicable a la situació d'Israel i Palestina, i que així ho han recolzat diverses figures de notòria rellevància dins la comunitat internacional, fins i tot les pròpies parts en conflicte.

Tot i això, cap dels dos Estats no l'estan complint plenament durant la conducció d'hostilitats, la durada de les quals gairebé arriba al segle. Les violacions de les disposicions de dret internacional, tant humanitari com de drets humans, són greus, reiterades i inexcusables, afectant de manera desproporcionada a la població civil i sense que ningú assumeixi la seva responsabilitat. Les seves al·legacions per justificar les seves operacions militars, juntament amb la manca de transparència de les actuacions de les forces militars, tant d'Israel com de Palestina, dificulten la seva investigació i, en cas de ser necessari, el posterior enjudiciament davant la Cort Penal Internacional. Cal recordar que l'Estat de Palestina és l'únic dels dos que ha acceptat la jurisdicció de la CPI, posant així Israel un altre impediment a l'hora de complir i fer complir amb les disposicions de DIH.

És alarmant observar que, malgrat el coneixement d'aquestes actuacions per part de la comunitat internacional, s'ha mostrat una manca de respostes efectives per garantir el compliment de les obligacions legalment establertes de les parts en conflicte, no proporcionant així la deguda protecció dels drets humans continguda en les normes de dret internacional.

En definitiva, la situació entre Israel i Palestina és delicada, però hi ha preceptes de dret internacional humanitari que, si es complissin, donarien una major protecció tant a israelians com a palestins. La protecció de les persones civils en temps de guerra ha de ser un compromís ferm per a tots els actors internacionals, i només s'aconseguirà de forma efectiva si es respecten les normes humanitàries i els drets humans.

It is not enough to win a war; it is more important to organize the peace.

Aristòtil.

Bibliografia.

1. **Fonts normatives:**

Reglament relatiu a les lleis i costums de la guerra terrestre (H.IV.R) La Haia, 18 d'octubre de 1907. https://www.icrc.org/es/doc/resources/documents/misc/treaty-1907-regulations-laws-customs-war-on-land-5tdm39.htm [Consulta: 3 de febrer de 2024]

Carta de les Nacions Unides, de 25 de juny de 1945, San Francisco, Califòrnia, Estats Units. https://www.un.org/es/about-us/un-charter/full-text [Consulta: 3 de febrer de 2024]

Convenis de Ginebra del 12 d'agost de 1949.

I Conveni de Ginebra, del 12 d'agost de 1949, per alleujar la sort que corren els ferits i els malalts de les forces armades en campanya.

II Conveni de Ginebra, del 12 d'agost de 1949, per alleujar la sort que corren els ferits, els malalts i els nàufrags de les forces armades en el mar

III Conveni de Ginebra, del 12 d'agost de 1949, relatiu al tractament degut als presoners de guerra.

IV Conveni de Ginebra, del 12 d'agost de 1949, relatiu a la protecció de les persones civils en temps de guerra.

https://www.icrc.org/es/doc/assets/files/publications/convenios-gva-esp-2012.pdf [Consulta: 2 de febrer de 2024]

Resolució de l'Assemblea General de les Nacions Unides, A/RES/302 (IV), de 8 de desembre de 1949.

https://documents.un.org/doc/resolution/gen/nr0/051/21/pdf/nr005121.pdf?token=at0HYPFC6Hgg8c9OHb&fe=true [Consulta: 24 de febrer de 2024]

Convenció Internacional sobre la Repressió i el Càstig del Crim d'Apartheid, de 30 de novembre de 1973. https://www.acnur.org/fileadmin/Documentos/BDL/2002/1426.pdf [Consulta: 15 d'abril de 2024]

Resolució de l'Assemblea General de les Nacions Unides, A/RES/3236 (XXIX), de 22 de novembre de 1974.

https://documents.un.org/doc/resolution/gen/nr0/738/38/pdf/nr073838.pdf?token=uybTaU8uIlIOok3V6K&fe=true [Consulta: 24 de febrer de 2024]

Protocols addicionals als Convenis de Ginebra de 1949.

Protocol addicional I, de 8 de juny de 1977, relatiu als conflictes armats internacionals.

Protocol addicional II, de 8 de juny de 1977, relatiu a la protecció de les víctimes dels conflictes armats sense caràcter internacional.

Protocol addicional III, de 8 de desembre de 2005, relatiu a l'aprovació d'un signe distintiu addicional.

Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional. 17 de juliol de 1998, Roma, Itàlia. https://www.un.org/spanish/law/icc/statute/spanish/rome_statute(s).pdf [Consulta: 15 de març de 2024]

CICR. Base de dades amb les 161 normes de dret internacional humanitari (DIH) consuetudinari. 2005. https://ihl-databases.icrc.org/es/customary-ihl/v1 [Consulta: 13 i 15 de març de 2024]

CICR. Normes de dret consuetudinari: Mitjans i medis de guerra que causin mals superflus o patiments innecessaris. https://ihl-databases.icrc.org/es/customary-ihl/v1/rule70#Fn_3A395236_00047 [Consulta: 17 d'abril de 2024]

CICR. Normes de dret consuetudinari: Armes d'efectes indiscriminats. https://ihl-databases.icrc.org/es/customary-ihl/v1/rule71 [Consulta: 17 d'abril de 2024]

Resolució de l'Assemblea General de les Nacions Unides, A/RES/67/19, de 29 de novembre de 2012. https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n12/479/74/pdf/n1247974.pdf?token=cN2b8qv7JZBLXOKkrB&fe=true [Consulta: 24 de febrer de 2024]

2. Fonts jurisprudencials:

2.1.Cort Internacional de Justícia.

Cort Internacional de Justícia. Opinió consultiva. *Conseqüències jurídiques de l'edificació d'un mur al territori palestí ocupat.* 9 de juliol de 2004. https://www.icj-cij.org/files/case-related/131/131-20040709-ADV-01-00-EN.pdf [Consulta: 15 d'abril de 2024]

2.2.Cort Penal Internacional.

Cort Penal Internacional. *Situació a l'Estat de Palestina. Decisió sobre la "Sol·licitud de processament de conformitat amb l'article 19(3) per a una decisió sobre la jurisdicció territorial de la Cort a Palestina",* ICC-01/18, de 5 de febrer de 2021. https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2021_01165.PDF [Consulta: 20 d'abril de 2024]

2.3.Tribunal Suprem d'Israel.

Tribunal Suprem d'Israel. *Bassil Abu Aita Et al. v The Regional Commander of Judea and Samaria*, pp. 42-43, HCJ 69/81, de 3 de juny de 1997. https://supremedecisions.court.gov.il/Home/Download?path=EnglishVerdicts/94/920/070/A01&fileName=94070920.A01.txt&type=4 [Consulta: 12 d'abril de 2024]

Tribunal Suprem d'Israel. *Physicians For Human Rights v. The Commander of IDF*, HCJ 2936/02, de 8 d'abril de 2002. https://supremedecisions.court.gov.il/Home/Download?path=EnglishVerdicts/02/360/029/L02&fileName=02029360_l02.txt&type=4 [Consulta: 27 d'abril de 2024]

Tribunal Suprem d'Israel. *Almandi v. Minister of Defense*, HCJ 3451/02, de 25 d'abril de 2002. https://supremedecisions.court.gov.il/Home/Download?path=EnglishVerdicts/02/510/034/a06&fileName=02034510_a06.txt&type=4 [Consulta: 27 d'abril de 2024]

Tribunal Suprem d'Israel. *Physicians for Human Rights v. The Commander of the IDF Forces in the West Bank*, HCJ 2117/02, de 28 d'abril de 2002. https://supremedecisions.court.gov.il/Home/Download?path=EnglishVerdicts/02/170/021/L06&fileName=02021170_l06.txt&type=4 [Consulta: 27 d'abril de 2024]

Tribunal Suprem d'Israel. *Center for Defense of the individual v. IDF Commander in the West Bank*, HCJ 3278/02, de 25 d'abril, 28 de juliol i 15 d'octubre de 2002. https://supremedecisions.court.gov.il/Home/Download?path=EnglishVerdicts/02/780/032/A06&fileName=02032780_a06.txt&type=4 [Consulta: 27 d'abril de 2024]

Tribunal Suprem d'Israel. *Public Committee Against Torture v. Government*, HCJ 769/02, de 14 de desembre de 2006. https://supremedecisions.court.gov.il/Home/Download?path=EnglishVerdicts/02/690/007/e16&fileName=02007690_e16.txt&type=4 [Consulta: 27 d'abril de 2024]

3. Fonts documentals:

A/HRC/2/5. *Informe del Relator Especial sobre la situació dels drets humans en els Territoris Palestins Ocupats des de 1967*. 5 de setembre de 2006. https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g06/138/15/pdf/g0613815.pdf?token=ggl547MCALWYn5UtMU&fe=true [Consulta: 17 d'abril de 2024]

A/HCR/40/73. Informe del Relator Especial sobre la situació dels drets humans en els territoris palestins ocupats des de 1967. *Situació dels drets humans en el TPO, inclosa Jerusalem Oriental, amb especial èmfasi en l'accés a l'aigua i la degradació del medi ambient*, 30 de maig de 2009.

https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g19/150/41/pdf/g1915041.pdf?token=hrIDM51cGGXvtDc05X&fe=true [Consulta: 17 d'abril de 2024]

A/HRC/55/72. Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans. Informe anual. *Assentaments israelians al Territori Palestí Ocupat, inclosa Jerusalem Oriental, i en el Golan siri ocupat.* 1 de febrer de 2024. https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g24/008/97/pdf/g2400897.pdf?token=8Q2FZGgZ6MmaW3quzz&fe=true [Consulta: 14 d'abril de 2024]

Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans. *Report overview*. Març 2024. https://www.ohchr.org/sites/default/files/2024-03/Palestine-March2024.pdf [Consulta: 14 d'abril de 2024]

Ambaixada d'Israel a Espanya. *El conflicte de Gaza de 2014. Fets i aspectes jurídics.* Maig 2015. https://embassies.gov.il/madrid/NewsAndEvents/Pages/El-conflicto-de-Gaza-de-2014---Resumen-en-español.aspx [Consulta: 16 d'abril de 2024]

Amnistia Internacional. *Israel i els Territoris Palestins Ocupats: Civils israelians segrestats fa més de dos anys*, 31 de juliol de 2017. https://www.amnesty.org/es/documents/mde15/6460/2017/es/ [Consulta: 14 d'abril de 2024]

Amnistia Internacional. *Israel i els Territoris ocupats: temor de tortures o maltractaments*, 1 de març de 1992. https://www.amnesty.org/es/documents/mde15/005/1992/es/ [Consulta: 14 d'abril de 2024]

Amnistia Internacional. *Israel i el sud del Líban: Als detinguts en Jiam se'ls tortura i manté en un règim d'incomunicació,* 6 de maig de 1992. https://www.amnesty.org/es/documents/mde15/010/1992/es/ [Consulta: 14 d'abril de 2024]

Amnistia Internacional. *L'apartheid israelià contra la població palestina. Cruel sistema de dominació i crim de lesa humanitat*. Resum executiu, 1 de febrer de 2022. https://doc.es.amnesty.org/ms-opac/permalink/1@000033953 [Consulta: 15 d'abril de 2024]

Amnistia Internacional. *Palestina: Perillosa intensificació dels atacs contra la llibertat d'expressió.* 23 d'agost del 2017. https://www.amnesty.org/es/latest/press-release/2017/08/palestine-dangerous-escalation-in-attacks-on-freedom-of-expression/ [Consulta: 15 d'abril de 2024]

Amnistia Internacional. *Palestine (State of): "Strangling Necks" Abductions, torture and summary killings of Palestinians by Hamas forces during the 2014 Gaza/Israel conflict.* 27 de maig de 2015. https://www.amnesty.org/es/documents/mde21/1643/2015/en/ [Consulta: 28 d'abril de 2024]

Amnistia Internacional. *Reconeixement de Palestina com a Estat observador no membre de la ONU.* 12 de desembre de 2012. https://www.amnesty.org/es/wp-content/uploads/sites/4/2021/07/mde210052012es.pdf [Consulta: 12 de març de 2024]

B'TSELEM, Centre d'Informació Israelià pels Drets Humans als Territoris Ocupats. Base de dades. Estadístiques sobre demolicions de cases palestines per part d'Israel a Cisjordània (inclosa Jerusalem Oriental) i la Franja de Gaza i morts a Israel i als Territoris Palestins Ocupats. https://statistics.btselem.org/en [Consulta: 20 d'abril de 2024]

B'TSELEM, Centre d'Informació Israelià pels Drets Humans als Territoris Ocupats. *Getting Off Scot-Free: Israel's Refusal to Compensate Palestinians for Damages Caused by its Security Forces,* Febrer del 2017. https://www.btselem.org/sites/default/files/sites/default/files2/201703_getting_off_scot_free_eng.pdf [Consulta: 18 d'abril de 2024]

CICR. Informe d'activitat anual, 1975. https://library.icrc.org/library/docs/DOC/RA_1975_ENG.pdf [Consulta: 17 de març de 2024]

CRC/C/OPAC/ISR/CO/1. Comitè dels Drets del Nen. *Examen dels informes presentats pels Estats part en virtut de l'article 8 del Protocol facultatiu de la Convenció sobre els Drets del Nen relatiu a la participació de nens en conflictes armats.* 4 de març de 2010. https://www.acnur.org/fileadmin/Documentos/BDL/2012/8565.pdf [Consulta: 16 d'abril de 2024]

HelpAge International. *Avaluació sobre les necessitats de les persones grans a Gaza.* Octubre 2021. https://www.helpage.org/silo/files/rna-gaza-rapid-needs-assessment-of-older-people-_pub.pdf [Consulta: 16 d'abril de 2024]

Human Rights Watch (HRW). *Two authorities, one way, zero dissent: Arbitrary Arrest and Torture Under the Palestinian Authority and Hamas.* 23 d'octubre de 2018. https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/palestine1018_web4.pdf [Consulta: 28 d'abril de 2024]

Nacions Unides. Comitè per a l'Exercici dels Drets Inalienables del Poble Palestí. *Qüestió de la observança del IV Conveni de Ginebra de 1949 als territoris de Gaza i la ribera occidental (incloent Jerusalem) ocupats per Israel al junt de 1967*. Nova York, 1980.

https://unispal.un.org/pdfs/GenConv_1980studyS.pdf [Consulta: 17 de març de 2024 i 15 d'abril de 2024]

Nacions Unides, Equip en el Territori Palestí Ocupat, *"Gaza: deu anys després"*, juliol 2017. https://unsco.unmissions.org/sites/default/files/gaza_10_years_later_-_11_july_2017.pdf [Consulta: 17 d'abril de 2024]

Nacions Unides. Història de la qüestió de Palestina. Cronologia històrica. https://www.un.org/unispal/es/history/#:~:text=El%2029%20de%20noviembre%20de,Solidaridad%20con%20el%20Pueblo%20Palestino. [Consulta: 12 de març de 2024]

Nacions Unides, Oficina per la Coordinació d'Afers Humanitaris (OCAH). Estudi independent. *Permanecer y cumplir. Buenas prácticas para el personal humanitario en entornos de seguridad complejos.* 2011. https://www.unocha.org/sites/unocha/files/dms/Documents/Stay_and_Deliver_Spanish.pdf [Consulta: 17 d'abril de 2024]

Palestinian Medical Relief Society. *Situation Report*. Gener de 2019. https://acpau.org/wp-content/uploads/2019/06/report_pmrs.pdf [Consulta: 15 d'abril de 2024]

Relator Especial sobre la situació dels drets humans en els territoris palestins ocupats des de 1967. Informe A/77/356: *Situació dels drets humans als territoris palestins ocupats des de 1967*, de 21 de setembre de 2022. https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n22/598/08/pdf/n2259808.pdf?token=xJ6VKgLqDZv2ZqdyOy&fe=true [Consulta: 25 de febrer de 2024]

Relator Especial sobre la situació dels drets humans en els territoris palestins ocupats des de 1967. Informe A/HRC/53/59: *Informe del Relator Especial sobre la situació dels drets humans als territoris palestins ocupats des de 1967*, de 28 d'agost de 2023. https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g23/116/64/pdf/g2311664.pdf?token=DWXrf135zgbatev2Sb&fe=true [Consulta: 25 de febrer de 2024]

Relator Especial sobre la situació dels drets humans en els territoris palestins ocupats des de 1967. Informe A/78/545: *Situació dels drets humans als territoris palestins ocupats des de 1967*, de 20 d'octubre de 2023. https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n23/315/28/pdf/n2331528.pdf?token=cM0R0SoP0JX9LcrHSY&fe=true [Consulta: 25 de febrer de 2024]

Yesh Din, Volunteers for Human Rights. Data sheet. *Law enforcement against Israeli soldiers suspected of harming Palestinians and their property*, desembre de 2022. https://s3.eu-west-1.amazonaws.com/files.yesh-

din.org/LAW+ENFORCEMENT+AGAINST+ISRAELI+SOLDIERS+2017-2021/YeshDin+-+Data+12.22+-+English.pdf [Consulta: 28 d'abril de 2024]

4. Fonts doctrinals:

BLUM, Yehuda Zvi. *The Missing Reversioner: Reflections on the Status of Judea and Samaria*. Israel Law Review. Vol. 3, 1968, pp. 279-280. [Consulta: 27 d'abril de 2024]

CICR. *Convenis de Ginebra de 1949 i els seus protocols addicionals*. 1 de gener de 2014. https://www.icrc.org/es/document/los-convenios-de-ginebra-de-1949-y-sus-protocolos-adicionales [Consulta: 1 de febrer de 2024]

CICR. *El dret de l'ocupació continua sent objecte de debat pels juristes. Principals conclusions de l'informe del CICR de 2012.* 10 de juny del 2012. https://www.icrc.org/es/content/el-derecho-de-la-ocupacion-sigue-siendo-objeto-de-debate-para-los-juristas [Consulta: 6 de febrer de 2024]

CICR, equip jurídic. *L'ocupació y el dret internacional humanitari: preguntes y respostes*. 4 d'agost de 2004. https://www.icrc.org/es/doc/resources/documents/misc/63xknp.htm#:~:text=¿Qué%20es%20la%20ocupación%3F,la%20autoridad%20del%20ejército%20enemigo. [Consulta: 3 de febrer de 2024]

CICR. *Jus in bello, jus ad bellum, jus contra bellum*. 29 d'octubre de 2010. https://www.icrc.org/es/doc/war-and-law/ihl-other-legal-regmies/jus-in-bello-jus-ad-bellum/overview-jus-ad-bellum-jus-in-bello.htm [Consulta: 3 de febrer de 2024]

CICR. "Ocupación". *International review of the Red Cross*, nº 885. Març de 2012. [Consulta: 8 de febrer de 2024]

CICR. *Què és el dret internacional humanitari?* 2004. https://www.icrc.org/es/doc/assets/files/other/dih.es.pdf [Consulta: 31 de gener de 2024]

CICR. *Què són els Convenis de Ginebra?* 23 d'agost de 2021. https://www.youtube.com/watch?v=7IBSIY_Vydg [Consulta: 13 de febrer de 2024]

CICR. *Reptes contemporanis del DIH: Ocupació*. 29 d'octubre de 2010. https://www.icrc.org/es/doc/war-and-law/contemporary-challenges-for-ihl/occupation/overview-occupation.htm [Consulta: 5 de febrer de 2024]

CICR. *Resum dels Convenis de Ginebra de 1949 i els seus Protocols Addicionals*. Programa de Divulgació sobre el Dret Internacional Humanitari de la Creu Roja Americana. Setembre, 2006. https://www.redcross.org/content/dam/redcross/enterprise-

assets/cruz-roja/cruz-roja-pdfs/Resumen-de-los-Convenios-de-Ginebra-de-1949-y-sus-Protocolos-Adicionales.pdf [Consulta: 2 de febrer de 2024]

COCONI, Luciana. *Apartheid contra el pueblo palestino*. Ediciones del oriente y del mediterráneo. Colección encuentros 11. Madrid, España, 2010. [Consulta: 26 i 28 de febrer de 2024]

DE CURREA-LUGO, Víctor. *El mur a Palestina i el Dret Internacional*, 2004. https://www.fuhem.es/papeles_articulo/el-muro-en-palestina-y-el-derecho-internacional/ [Consulta: 17 d'abril de 2024]

FERRARO, Tristan. CICR. *L'ocupació i altres formes d'administració de territoris estrangers*. Reunió d'experts, 2012. https://www.icrc.org/es/publication/ocupacion-otras-formas-administracion-territorios-extranjeros-reunion-expertos [Consulta: 9 de febrer de 2024]

GIRALDO RESTREPO, Yaniza. *La Doctrina del Tribunal Suprem d'Israel sobre l'aplicació del dret internacional a l'ordenament israelià, con especial referencia a los territoris palestins ocupats.* Universitat Carlos III, Madrid, Espanya, 2011. https://e-archivo.uc3m.es/rest/api/core/bitstreams/1cae734f-5860-4436-9bf8-d28ed95e668a/content [Consulta: 11 i 12 d'abril de 2024]

GÓMEZ-ROBLEDO VERDUZCO, Alonso. *Temas selectos de derecho internacional.* "Palestina: Independencia de un Estado". Quarta edició. 2003. Institut d'Investigacions Jurídiques de la Universitat Nacional Autònoma de Mèxic. https://archivos.juridicas.unam.mx/www/bjv/libros/2/831/33.pdf [Consulta: 12 de març de 2024]

PÉREZ VELASCO, Natalia. *El sistema polític d'Israel i el seu impacte en el procés de pau amb els palestins,* Universitat Autònoma de Madrid, Madrid, España, 2012. https://repositorio.uam.es/bitstream/handle/10486/666819/perez_velasco_natalia.pdf?sequence=1&isAllowed=y [Consulta: 27 d'abril de 2024]

PONS RAFOLS, Xavier. *La guerra en Gaza y el conflicto palestino-israelí: Un punto de inflexión en medio de un ciclo sin fin de violencia*, Peace & Security – Paix et Sécurité Internationales, Nº 12, 2024. [Consulta: 16 de maig de 2024]

SHAMGAR, Meir. *The Observance of International Law in the Administered Territories*. Israel Yearbook on Human Rights. Vol. 1, 1971, p. 263. [Consulta: 27 d'abril de 2024]

SPOERRI, Philip, Director de Dret Internacional de CICR. *Convenis de Ginebra de 1949: orígens i pertinença actual.* 12 d'agost de 2009.

https://www.icrc.org/es/doc/resources/documents/statement/geneva-conventions-statement-120809.htm [Consulta: 1 de febrer de 2024]

5. **Notícies:**

Agència AJN. *Hamàs difon imatges del captiu israelià Hisham al-Sayed,* 28 de juny de 2022. https://agenciaajn.com/noticia/hamas-difunde-imagenes-del-cautivo-israeli-hisham-al-sayed-192974 [Consulta: 14 d'abril de 2024]

Amnistia Internacional. *Israel i Territoris Palestins Ocupats: Els atacs sistemàtics d'Israel contra habitatges a Gaza han d'investigar-se com a crims de guerra.* 17 de maig de 2021. https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/noticias/noticia/articulo/israel-y-territorios-palestinos-ocupados-los-ataques-sistematicos-de-israel-contra-viviendas-en-gaza-deben-investigarse-como-crimenes-de-guerra/ [Consulta: 16 d'abril de 2024]

CEAR, Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat. *Palestina: 75 anys de desplaçaments forçosos, despossessió i impunitat,* 23 de novembre de 2023. https://www.cear.es/palestina-desplazamientos-forzosos-desposesion-impunidad/#:~:text=La%20guerra%20de%20los%20Seis,masivo%20de%20unas%2030 0.000%20personas. [Consulta: 14 d'abril de 2024]

International Labour Network of Solidarity and Struggle. *Palestina contra la esclavitud.* 11 de gener de 2021. https://laboursolidarity.org/asia/n/869/palestina--contra-la-esclavitud [Consulta: 15 d'abril de 2024]

Nacions Unides. Noticies. *Israel indemnitza a l'ONU pels danys causats*. 22 de gener de 2010. https://news.un.org/es/story/2010/01/1183571 [Consulta: 16 d'abril de 2024]

Nacions Unides, Oficina a Ginebra. *Reunió. La qüestió de Palestina,* 28 de març de 2023. https://www.ungeneva.org/en/news-media/meeting-summary/2023/03/afternoon-human-rights-council-hears-current-israeli-plan-double [Consulta: 14 d'abril de 2024]

Nacions Unides, Oficina de Drets Humans. *Dones lluiten contra el retrocés en els seus drets en el territori palestí ocupat.* https://www.ohchr.org/es/get-involved/stories/women-fight-push-back-their-rights-occupied-palestinian-territory [Consulta: 15 d'abril de 2024]

6. **Llocs web:**

Agència de les Nacions Unides per la població refugiada de Palestina a Orient Pròxim (UNRWA). https://www.unrwa.org/who-we-are

Agència de les Nacions Unides per la població refugiada de Palestina a Orient Pròxim (UNRWA), Comitè Espanyol. https://unrwa.es/nosotros/que-es-unrwa/

B'TSELEM, Centre d'Informació Israelià pels Drets Humans als Territoris Ocupats. https://www.btselem.org

CICR. Estats part del IV Conveni de Ginebra de 1949, relatiu a la protecció de les persones civils en temps de guerra. https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gciv-1949/state-parties?activeTab=1949GCs-APs-and-commentaries

CICR. Estats part del Protocol addicional I de 1977, relatiu als conflictes armats internacionals. https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/state-parties?activeTab=1949GCs-APs-and-commentaries [Consulta: 12 de març de 2024]

Cort Penal Internacional. Estats part de l'Estatut de Roma. https://asp.icc-cpi.int/states-parties

Cort Penal Internacional. Ratificació de l'Estatut de Roma per l'Estat de Palestina. https://asp.icc-cpi.int/states-parties/asian-states/Palestine

Nacions Unides, Oficina per la Coordinació d'Afers Humanitaris (OCAH). Dades sobre les víctimes en el context de les hostilitats en curs a la Franja de Gaza i Israel. https://www.ochaopt.org/data/casualties

Oficina de Drets Humans de les Nacions Unides (OHCHR). Relator Especial sobre la situació dels drets humans en els territoris palestins ocupats des de 1967 https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-palestine

Relator Especial sobre la situació dels drets humans en els territoris palestins ocupats des de 1967. Documents. https://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?m=91

Relator Especial sobre la situació dels drets humans en els territoris palestins ocupats des de 1967. Informes 2017-2023. https://www.ohchr.org/en/documents-listing?field_content_category_target_id%5B182%5D=182&field_entity_target_id%5B1305%5D=1305

Tribunal Suprem d'Israel. https://supreme.court.gov.il/sites/en/Pages/home.aspx

UNESCO. Patrimoni mundial. https://whc.unesco.org/en/list/1492/

7. Gràfics:

Newtral. *El mapa de l'evolució territorial d'Israel i Palestina des de la resolució de l'ONU de 1947.* 10 d'octubre de 2023. https://www.newtral.es/territorio-israel-palestina/20231010/ [Consulta: 14 d'abril de 2024]

El orden mundial. *Els morts en el conflicte entre Israel i Palestina des de 1988.* 9 d'octubre de 2023. https://elordenmundial.com/mapas-y-graficos/muertos-conflicto-israel-palestina-desde-1988-intifada-hamas/ [Consulta: 14 d'abril de 2024]

Univision notícies. *El conflicte Israel-Hamàs explicat en mapes: la complicada situació de la Franja de Gaza.* 3 de novembre de 2023. Mapa de la construcció del mur i de la separació de Jerusalem. https://www.univision.com/noticias/mundo/conflicto-israel-hamas-explicado-en-mapas-la-complicada-situacion-gaza-por-que-israel-ocupa-la-franja-de-gaza [Consulta: 16 d'abril de 2024]

Yesh Din, Volunteers for Human Rights. Data sheet. *Law enforcement against Israeli soldiers suspected of harming Palestinians and their property*, desembre de 2022. Piràmide dels requeriments presentats, casos investigats i jutjats per Israel, i gràfic de les investigacions resultants en acusacions entre 2017-2021. https://s3.eu-west-1.amazonaws.com/files.yesh-din.org/LAW+ENFORCEMENT+AGAINST+ISRAELI+SOLDIERS+2017-2021/YeshDin+-+Data+12.22+-+English.pdf [Consulta: 28 d'abril de 2024]